

Divrej Tora

ŠABAT 12. TRAVNJA 2025. - 14. NISANA 5785.

Ovo su tjedni uzdržavanja. Tijekom ovog razdoblja između Purima i Pesaha, dok se u čitanjima Tore proučavaju zagonetne pojedinosti životinjskih žrtava, mi, vrlo vjerojatno, izbjegavamo ove teško razumljive teme i umjesto toga svoje proučavanje Tore i otkrivanje usmjeravamo na bogat i privlačan blagdan koji je pred nama. No, možda bismo trebali na trenutak razmisliti zašto tradicionalni kalendar čitanja Tore vodi *Klal Jisrael* da ove stvari proučava u ovo važno vrijeme.

Po tradiciji, postoji specifična skupina kojoj je također naloženo da proučava *Vajikra-Cav*, a to su mala djeca koja tek počinju učiti Toru. Kao što Midraš (*Vajikra Raba* 7:3) objašnjava: "Djeca su čista i neiskvarena, i prinosi su čisti. Neka se čisti bave čistim." *Korbanot* (prinosi) su rezervirani za Hram, okruženje karakterizirano svojim strogim održavanjem čistoće i stoga je najprikladnije – teoretski, ako ne i praktično – da njime vlada i ispunjava ga dječija čistoća i nevinost. To se odražava u kerubinskim likovima djece koji su bili sveprisutni u Hramu, utkani u zavjese zidova i krovova te uklesane na i oko Svetog Kovčega (*Šemot* 25:18, 26:1, 26:31, *Melahim I* 6:23-32). Ti kerubimi – *kruvim* – imali su sličnu ulogu kao i čuvari puta u izvorno svetišće Edenskog vrta (*Berešit* 3:24), mjesto savršene nevinosti i čistoće iz kojeg smo bili protjerani kada smo izgubili svoju nevinost. Kao što je *Gan Eden* bio mjesto gdje su Adam i Eva mogli nevino i nesvjesni sebe hodati nagi, Svetinja nad svetinjama imala je prikaz muških i ženskih *kruvim* spojenih u nevinom zagrljaju, bez imalo samosvijesti (*Joma* 54a-b). Sve ovo ukazuje da trebamo povezati pojedinosti obredne čistoće iz *Vajikra* sa širokim i bogatim kontekstom moralne čistoće.

A to nas dovodi do Pesaha. Fokus ovog blagdana na najsitnije detalje uklanjanja *hameca* (ukvasanog) i osobne čistoće koja je bila potrebna u stara vremena, odražava širok i bogat kontekst moralne slobode koju Pesah slavi. Razdoblje prije Pesaha započinje čitanjem *Paršat Para*, koje nas poučava o postizanju savršene obredne čistoće,

dok je sam blagdan proslava oslobođenja od pohotnog egipatskog okruženja i ulazak u stanje moralne čistoće. Egipatski nemoral imao je glavnu ulogu u našem tamošnjem teškom iskustvu, počevši od izbjavljenja Sare iz faraonovih kandži očitovanjem božanske sile, do Josefa koji se odupro Potifarovoj ženi očitovanjem nadljudske samokontrole. Ramban (*Berešit* 12:10) je otišao toliko daleko da je faraonov prvobitni plan bacanja muške djece u rijeku, dok su ženska ostavljena na životu, vidio kao nacionalni plan Egipćana da židovske žene prisvoje za sebe. Iz tog razloga je *brit mila* (obrezivanje), simbol židovskog morala, temeljna komponenta zakona i naracije o izbjavljenju na Pesah. I u tom kontekstu Pesah je vrijeme kada javno i nesvjesni sebe čitamo *Šir HaŠirim*, Pjesmu nad pjesmama, pjesmu koju bi Egipćani čitali na potpuno drugačiji način od nas, jer je mi vidimo onako kako su je vidjeli naši učenjaci, kao našu biblijsku i književnu Svetinju nad svetinjama, *kol haširim kodeš v'šir haširim kodeš kadašim* (*Jadajim* 3:5).

Ovo je doba godine kada se svi mi nastojimo vratiti dječjoj nevinosti koja je ključna za to da ostavimo Egipat iza sebe. Ovo je doba godine kada svi moramo igrati ulogu *tinokot šel beit raban*, čiste i čestite školske djece.

Danas je potreba za povratkom moralnoj čistoći nedvosmisleno istaknuta. Živimo u vremenu i mjestu u kojem je nevinost izložena neprekidnim napadima, u kojem se vijesti i zabava miješaju kako bi nam pokušale nametnuti neprekidnu bujicu onoga što je suprotno vrlini. Moramo se udaljiti od tih poruka. Moramo otvoriti *Sefer Vajikra*. "Neka se čisti bavi čistim." ■

Rabbi Moshe Hauer, Tora kao način života

Alija po Alija

Kohen - prva alija- 11 p'sukim - 6,1-11

Nakon uvodnih opisa različitih *korbanot* u prošlotjednoj *sedri*, sada dolazimo do opisa svakidašnje službe u *Mikdašu*.

Nakon što je gorjela čitave noći, prva stvar ujutro (prije izlaska sunca) je pobrinuti se za vatru na *Mizbe'ahu*. Ovaj prvi dnevni zadatak relativno je manje važan od drugih poslova, iako su ga mladi *kohanim* s oduševljenjem tražili i borili se za čast "*T'rumat HaDešen*". *Kohen* koji obavlja ovaj zadatak prvo bi uklonio pepeo iz plamenova *Mizbe'aha* te ga stavio uz *Mizbe'ah*. Potom bi se presvukao u druge haljine (nešto slabije kvalitete od onih koje se nosilo za "redovnu" hramsku službu) te pepeo odnio na točno određeno "čisto" mjesto izvan tabora.

Vatra na *Mizbe'ahu* trebala je uvijek gorjeti i nije bilo dopušteno da se ikada ugasi.

Dio od početka *parše* Cav pa do ove točke je odlomak iz dnevnih čitanja pasusa o *korbanot* iz molitve *Šaharit*. Vrlo je važno deklamirati odlomke o *korbanot*, što se temelji na konceptu "A naše će usne biti zamjena za junce". Gemara prenosi sljedeće: Avraham Avinu upitao je B-ga "na koji će način moji potomci trebati pribavljati otkup za svoje grijeh?". B-g mu je rekao da će žrtve pomoći pribaviti pomirenje. Avraham je tada upitao što će biti u vrijeme kada *Beit HaMikdaš* ne bude stajao i žrtve se neće prinositi. B-g odgovara: "Ja sam već pripremio što treba za tu mogućnost. Sve dok čitaju odlomke Tore o žrtvama, ja ću to smatrati kao da su u stvarnosti prinijeli žrtve,

i oprostiti ću im njihove zloće." Na tu ideju ukazuju riječi u uvodnom pasuku *sedre*. **Zot Torat ha'Ola** - Ova (komponenta) Tore o Ola - **Hi ha'Ola** ... - To je (komponenta) Ola.

Mišna u Joma opisuje entuzijizam kojim bi se *kohanim* natjecali za čast brige o vatri na *Mizbe'ahu*. Kada bi dobili znak od starijeg *kohena* na dužnosti "da krenu" mladi bi *kohanim* potrčali uz rampu - prvi koji bi stigao do vrha *Mizbe'aha* vršio bi taj zadatak. Kada se dogodilo da je jedan *kohen* pao s rampe (netko ga je gurnuo) i ozlijedio se, učenjaci su način izbora jednog od mnogobrojnih *kohanim*, zamijenili manje opasnim brojanjem prstiju *kohanim* postavljenih u krug, nasumično odabranog velikog broja.

Tora se potom vraća na temu o "prinosu hrane", na *minha*. Mala količina smjese brašna i ulja te sav tamjan (*l'vona*) bili su uzeti i stavljeni na *Mizbe'ah* da se spale. "*Minha*" nije smjela biti *hamec* (postoje iznimke od tog pravila, posebno neke od *menahot* koje su pratile prinos *Toda*, koji se zbog toga nije prinosi na Pesah - to je razlog zašto ne kazujemo "Mizmor L'Toda", T'hilim 100, na Pesah. Drugi izuzetak/izuzeci su *Štei Halehem*, prinos dvije štruce kruha na Šavuot.). Ostatak "*minhe*" pojeli su muški *kohanim* na dužnosti u *Beit HaMikdašu* u vrijeme tog prinosa.

Levi - druga alija - 22 p'sukim -

6,12-7,10

Svakog dana, *Kohen gadol* je trebao prinijeti prinos hrane od desetine *efe* brašna (plus ulje i začini) - pola ujutro i pola prije večeri. Ova *minha* se nije jela, već je u cijelosti bila spaljena na *Mizbe'ahu*.

"*Hatat*" se klao na istom mjestu kao i "*Ola*" (konkretno, na sjevernoj strani *Mizbe'aha*). Sastavni dio žrtve za grijeh je jedenje njezina mesa od strane *kohena* (*kohanim*) koji ju je prinio u ime grešnika.

Meshech Chochma ističe da je *kohen* koji se bavio žrtvom bio onaj koji je trebao jesti od nje, jer samo on će znati jesu li njegove *kavanot* (misli i namjere) bile ispravne ili nisu. Time što jede žrtvu on se izjašnjava da je zaista učinio i mislio sve što je bilo potrebno. (Kazna za *kohena* koji namjerno jede od nevažne žrtve - u tom slučaju, on je jedina osoba koja je mogla znati da je žrtva nevažna - bila je kazna "smrti s nebesa".) Kod ovoga vidimo visok stupanj odgovornosti koji osoba snosi za svoje vlastite postupke.

Određene *hata'ot*, čija je krv bila donesena u *Mikdaš*, nije se jelo, već su bile u cijelosti spaljene na *Mizbe'ahu*.

Kli Yakar ističe da Tora zapovijeda prinošenje *hatat* i *ašam* (žrtava za grijeh i krivnju) na istom mjestu u dvorištu *Beit HaMikdaša* na kojem se prinosi *Ola*, kako bi se zaštitilo osjećaje i privatnost grešnika. Ljudi koji su ga vidjeli na tom mjestu mogli su pretpostaviti da on prinosi *Ola* i ne bi automatski pomislili da je sagriješio. To je slično jednom od razloga zbog kojih je *Amida* tiha molitva - time se onoga koji moli štiti od neugodnosti zbog nečega što je možda

(nastavak s 2. stranice) **OU Israel's Torah Tidbits: Alija po Alija**

uključio u svoju molitvu, a što bi drugi mogli čuti.

Ovo je jedna od mnogih, mnogih moralnih pouka koje se mogu naučiti iz *korbanot*. Zašto bismo "gubili vrijeme" učeći o *korbanot*? To može pitati samo netko vrlo ograničenih pogleda. Možda je ovo jedan od razloga.

Šliši - treća aliya - 28 p'sukim - 7,11-38

Tora zatim raspravlja o *š'lamim*, i počinje konkretno s "*toda*". Uz životinjsku žrtvu prilažu se razne vrsta vafila i kolača. Dijelovi životinje spaljuju se na žrtveniku, drugi se dijelovi daju *kohenu*, a ostatak će pojesti onaj koji je donio *korban*. *Korban* se mora pojesti do ponoći (stvarni krajnji rok je zora; ponoć je postavljena kao mjera opreza). Zabranjeno je ostaviti bilo što od *korbana* do jutra; ono što je preostalo mora biti spaljeno. Ako je *š'lamim* za ispunjenje zavjeta, njezino meso može se jesti dva dana, dok trećega dana postaje "*notar*".

Zabranjeno je jesti "*pigul*". *Pigul* je vrsta nevažećeg *korbana*, kod kojega ono što čini *korban* nepodobnim za *Mizbe'ah* nije neki fizički element, niti pogreška u postupanju *kohena*, već kriva misao (*kavana*), određenih vrsta. Značajno je da same neprikladne misli mogu utjecati na svetost *korbana*.

Zabranjeno je jesti od *korbana* koji je postao *tame* (ritualno nečist). To se kažnjava s *makot*. *Tame korbanot* mora se spaliti. Osoba koja je *tame* i koja svjesno jede meso *korbana* podliježe "*koretu*" ("odsjecanju" od strane B-ga).

Neke je masnoće košer životinja zabranjeno jesti. To je zabrana "*heleva*".

Postoje razlike između *heleva* od *korbana* i onog obične *hulin* (ne-svete) životinje.

Jedenje krvi ptice ili sisavca nosi smrtnu kaznu (s Nebesa). Jedenje mesa s krvlju koja je još u njemu manji je prekršaj, ali je svejedno zabranjeno. To je razlog za "kašeriranje" mesa.

Zatim slijedi više pojedinosti o *š'lamim*: koji dijelovi idu na žrtvenik, a koji dijelovi idu *kohenu*, itd. Tu su pravila raznih vrsta *korbanot* koje nam je B-g zapovijedio na Sinaju.

Najozbiljnija pogreška kod *kavane* jednog *kohena* je ona koja se tiče vremena. Pogreška u vezi mjesta na kojem se jede *korban*, na primjer, manje je ozbiljna (barem što se tiče kazne). Ako *kohen* misli jesti od *korbana* u vrijeme kada to više nije dopušteno, tada pogrešna *kavana* čini *korban* "prvoklasnim *pigulom*". To se slaže s našim prethodnim stanovištem u vezi šabata i *Miškana*, da je svetost vremena "veća" od svetosti mjesta (iz *draša* Rabbi Fabiana Schönfelda).

R'vi'i - četvrta aliya - 13 p'sukim - 8,1-13

Nakon što je utvrdio pravila, B-g sada zapovijeda Mošeu da uzme Aharona, njegove sinove, posebne haljine *kohanim*, žrtvene životinje, i ulje pomazanja, te izvrši obrede inauguracije *Miškana* u prisustvu naroda. Moše odijeva Aharona u odjeću Kohen gadola, pomazuje nje-

ga, žrtvenik i posuđe *Miškana*. On također odijeva Aharonove sinove.

Prema Rašiju sedmodnevni period svečanog otvaranja *Miškana* prethodio je njegovu podizanju. To je, kaže Raši, još jedan primjer *ein seder mukdam u'm'uhar batora*, da Tora ne ide uvijek kronološkim redoslijedom.

Napomena glavnog statističara ovih tekstova: Ovaj odlomak R'vi'i u *Cav* sadrži središnji redak Tore računajući prema p'sukim. Prema mom izračunu (uz pomoć kompjutera), sredina Tore je između p'sukim 8. i 9. u Vajikra 8. To je jedan *pasuk* kasnije od onoga što kaže standardni *Humaš*. Ta se razlika može objasniti različitim tretmanom dijeljenja *parše* unutar *pasuka*. No, mogući su i drugi razlozi.

Opet prema mojoj računici, sredina Tore, brojano po riječima, nalazi se u odlomku *Hamiši* *parše Cav*. Riječi *el hajesod* u Vajikra 8,15 su sredina, s time da *el* pripada prvoj polovici Tore, a *jesod* je prva riječ druge polovice. Ova se sredina pojavljuje znatno ranije u Tori u usporedbi s "tradicionalnom" sredinom *daroš daraš*, u *Paršat Šemini*, Vajikra 10,16. Isto tako, *alef* od *hu* u 8,28 je sredina prema slovima, i daleko je od velikog *vav* u *gahon* u Vajikra 11,42. Još uvijek čekamo na uvjerljivo objašnjenje u vezi tog odstupanja. Ako netko ima nešto za reći o tome, molim pošaljite mi.

Hamiši - peta aliya - 8 p'sukim - 8,14-21

Jedan junac je doveden kao žrtva za grijeh, te se Aharon i njegovi sinovi "naslanjaju" na njega. (To je veoma važan element najosobnijih *korbanot*. On omogućuje psihološku identifi-

(nastavak s 3. stranice) **OU Israel's Torah Tidbits: Alija po Alija**

kaciju sa životinjom i daje dodatni smisao činu žrtvovanja.) Naslanjanje (*smiha*) prati ispovijed (*vidui*) ili riječi hvale B-ga, ovisno o *korbanu*. Junac je bio zaklan i dio je njegove krvi stavljen na uglove *Mizbe'aha* te na njegovo postolje. Dijelovi junca bili su stavljeni na *Mizbe'ah*; a ostatak je bio spaljen izvan tabora.

Prvi od dva ovna je bio idući prijet, kao *Ola*.

Za nas je vrlo važno da shvatimo da *korbanot* nisu bile žrtve tipa "hokus-pokus, i oprosteno nam je". To ne funkcionira na taj način. I nikada niti nije. Žrtva za grijeh, bičevanje od strane Sanhedrina, čak i smrtna kazna, morala je biti popraćena stvarnom *t'shuva* i *vidui*. Kad srce nije prisutno u jednadžbi *korbana*, B-g ljude stalno kažnjava za isprazna djela, bez smisla i samo forme radi. Obredi imaju duboko značenje i smisao, ali srce i duša osobe moraju biti zaista uključeni, inače *korban* ne vrijedi (čak i manje od) ništa.

Šiši - šesta aliya - 8 p'sukim - 8,22-29

Potom se prinosio drugi ovan (kao *š'lamim* nazvan *ail hamilu'im*) nakon čega je slijedilo nekoliko postupaka, kao što je navedeno u Tori. Imajte na umu da je Moše Rabeinu bio aktivni sudionik u sedmodnevnom razdoblju stavljanja *Miškana* u funkciju. Poslije toga su Aharon i njegovi sinovi (te svi *kohanim*) bili ti koji obavljaju svetu službu u *Mikdašu*.

Iz opisa procedura prinošenja različitih žrtava, jasno je da *kohen* nije tek tehničko osoblje koje je dobilo ovlasti da vrši službu, već je on integralni dio prinošenja *korbana*. To se vidi po raznim dodirivanjima

ušne školjke (neki kažu da je taj *t'nuh* koji se dodiruje gornji dio uha dok drugi kažu da je to hrskavica u sredini uha), palca ruke i nožnog palca *kohena*, itd. kako je opisano u ovoj *parši*. Također i činjenica da *kohanim* moraju jesti od različitih žrtava ukazuje na njihovu integralnu uključenost u cijeli proces.

Neki komentatori nagađaju da bi Moše, da je bio prihvatio svoju prvu misiju kod grma umjesto da je neprestano tvrdio kako je nepodoban, bio Kohen gadol i vođa (*Meleh*) naroda. Umjesto toga, "dan mu je" Aharon, da s njim podijeli teret vodstva. Moše je bio svjestan da će Aharonu morati predati palicu u ovom vitalnom području komunalne i duhovne funkcije. Mora da se Moše u tom trenutku bilo teško povući korak natrag.

Š'vi'i - sedma aliya - 7 p'sukim - 8,30-36

Dalje ide pomazanje Aharona, njegovih sinova, i njihovih haljina. Zatim im je Moše rekao da pripreme komad mesa za jelo s pripadajućim kolačima i vaflima. Ono što je

preostalo trebalo je biti spaljeno. Tijekom sedam nastupnih dana, *kohanim* nisu smjeli napustiti *Miškan*; ostali su tamo kao počasna straža.

Raši nas uči da je uz ovu jednokratnu sedmodnevnu izolaciju, Kohen gadol još dva puta bio izoliran na sedmodnevni period pripreme. Jedan od njih je tjedan pred Jom kipur - što je bilo, naravno, svake godine. A drugi je bio za pripremu *para aduma* - to se dešavalo jednom u mnogo vremena - *para aduma* nije bila čest slučaj. (I bilo koji *kohen* bi mogao biti za to zadužen, a ne samo Kohen gadol) Na ovu se ideju aludiralo riječima *la'asot* (*para*) i *l'haper* (Jom kipur).

Aharon i njegovi sinovi učiniše sve što je B-g zapovjedio preko Mošea.

Raši veli da to ukazuje da oni nisu ništa mijenjali niti improvizirali, što je za svaku pohvalu. (Ponekad, ova kva izjava može biti kritika - no ovaj put nije.)

Posljednja 4 *p'sukim* čitaju se za Maftir.■

Teme za razmatranje uz šabatni stol

Koji je najbolji način da se povežete s B-gom?

Povedite raspravu uz svoj šabatni stol o tome koji je idealan način službe B-gu. Koji je model bolji: molitva ili žrtva?

- Koje su prednosti i nedostaci svakog od tih sistema?
- Na koji način bi vaše pokajanje moglo biti drugačije kada biste, umjesto da grijehe priznajete svojim srcem i ustima, trebali prinijeti i žrtvu za grijeh? Kako bi čin promatranja kako se životinja kolje umjesto vas utjecao na vaša buduća djela?

- Kako bi prinošenje nečeg opipljivog, a ne samo izgovorene riječi, moglo utjecati na vaš odnos s Hašemom? Je li davanje darova vrijednije ili manje vrijedno od riječi?

Svrha *micvot*

U raspravi o ulozi i vrijednosti žrtava, komentatori pokazuju svoje različite stavove prema svrsi i prirodi *micvot* u cjelini. Neka od pitanja kojih se dodiruju uključuju:

- Je li sporno reći da zapovijed ima praktičnu ili uporabnu funkciju ili sugerirati da je ona ustupak ljudskim slabos-

tima? Drugim riječima, moraju li zakoni Tore predstavljati ideal i biti vrijedni u svojoj suštini, ili možda mogu jednostavno rješavati ljudske potrebe i njihovu narav?

- Jesu li svi zakoni Tore jednako relevantni i upotrebljivi za sve generacije, ili je moguće da su neki bili uglavnom namijenjeni za jedan određeni vremenski period?
- Kako analiziranje razloga za određenu zapovijed čini da ona ima više smisla? Koje su opasnosti takvog analiziranja?■

Prevela Tamar Buchwald

Rabbi Menachem Leibtag:

Cav – Razlika između Cav i Vajikra

Ovaj šiur ljubaznošću je ustupio The Tanach Study Center u spomen na Rabbi Abrahama Leibtaga

Je li Paršat Cav samo ponavljanje Paršat Vajikra?

U sljedećem šiuru, kad se uspuštimo u 'zamornu' studiju koja će objasniti kako i zašto su one vrlo različite - doći ćemo i do nekoliko zaključaka koji će nam pomoći da shvatimo zašto jedemo 'košer' meso.

Uvod

U obje Paršijot, Vajikra i Cav, nalazimo organizirani skup zakona koji se tiču svake od pet osnovnih kategorija korbanot: OLA, MINHA, HATAT, AŠAM i ŠELA-MIM. Međutim, u svakoj su parši redoslijed i pojedinosti na koji su predstavljene prilično različiti.

A priori, bilo bi logičnije da je Tora spojila sve te zakone u **jednu** cjelinu. Da bismo razumjeli zašto su predstavljeni odvojeno, sljedeći šiur analizira Paršat Cav u pokušaju da razumije njezinu unutarnju strukturu, a potom je uspoređuje s Paršat Vajikra.

Ključna fraza

'Ključ' za razumijevanje Paršat Cav je izraz "v'zot torat ha'...". Kako biste potvrdili središnju ulogu ove fraze, ukratko pregledajte sedam "paršiot" koji sačinjavaju poglavlja 6 i 7, i primijetite kako skoro svaka "paršia" započinje tom istom frazom: "zot torat..." – kako bi njome uvela svaku novu kategoriju.

Na primjer, u 6,2 nalazimo "zot torat ha'ola", u 6,7 - "zot torat ha'minha", u 6,18 - "zot torat ha'hata", itd. [Vidi također 7,1 (ašam) i 7,11 (šlamim).]

Zatim proučite posljednja dva pesukim ove cjeline (tj. 7,37-38), i primijetite još jednom kako ovaj izraz čini vrlo prikladan sažetak za svaku od ovih uvodnih fraza:

"zot ha'tora - la'OLA la'MINHA, v'la'HATAT..." (7,37).

Nadalje, podsjetimo da ovaj izraz (ili bilo što slično) nismo pronašli u Paršat Vajikra. Stoga, da bismo razumjeli o čemu se radi u Paršat Cav, prvo moramo razumjeti značenje riječi "tora" u ovom kontekstu.

Danas se riječ "tora" obično upotrebljava za čitavu Toru [tj. Humaš], a time je i najopćenitija kategorija koja obu-

hvaća sve micvot. Međutim, u Sefer Vajikra riječ "tora" ima konkretnije značenje, budući da je "tora" samo jedna od različitih kategorija zakona, drugačija od "hukim" i "mišpatim". [Vidi na primjer 18,1-5.]

Još jedan primjer upotrebe riječi "tora" u konkretnijem kontekstu je u vezi s B-žjim komentarom Jichaku u vezi s Avrahamom Avinu:

"ekev ašer šama Avraham b'koli - v'jišmor mišmarti micvotai hukotei, v'TORAtai" (vidi Breišit 26,5)

Ovdje riječ "tora" jasno ukazuje na jednu specifičnu kategoriju (a ne opću); i tako tvrde Ibn Ezra, Rašbam, Ramban i Seforno (iako svaki daje drugačije objašnjenje što ta kategorija jest).

Da bismo razumjeli konkretno značenje riječi "tora", razmotrimo njen "šoreš" [korijen] - glagol "l'horot" - poučavati. Stoga bismo trebali očekivati da se riječ "tora" u Sefer Vajikra odnosi na pedagoški (ili proceduralni) zakon, tj. niz postupaka potrebnih za dovršenje određenog procesa.

[Isto vrijedi i za Sefer Bamidbar, kao što ćemo vidjeti u našoj raspravi o Paršat Para.]

Kako ili Koji

Na temelju ovog konteksta, pasuk u Paršat Cav "zot torat ha'minha..." (vidi 6,7-10) treba prevesti kao, "Ovo je POSTUPAK za prinošenje "korban minha", budući da ovaj pasuk utvrđuje pojedinosti o tome KAKO svećenik treba prinijeti korban minha. Točnije, to bi uključivalo:

(nastavak s 6. stranice) **Rabbi Monachem Leibtag: Cav – Razlika između Cav i Vajikra**

a) odnošenje na mizbeah; b) prinošenje pregršti ("komec") od njegovog brašna i ulja; c) jedenje ostataka kao "macesa" u dvorištu, itd.

Na ovaj način, Paršat Cav detaljno opisuje postupke KAKO prinijeti sve druge vrste korbanot. Ovdje leži osnovna razlika između Paršat Cav i Paršat Vajikra. Dok se Paršat Cav prvenstveno bavi postupcima KAKO prinijeti različite korbanot, Paršat Vajikra se fokusira na to KOJI korban treba prinijeti. Objasnimo to.

Paršat Vajikra raspravlja o tome koje prinose pojedinac *može* donijeti ako želi prinijeti korban ["nedava"], kao i koje prinose *mora* donijeti ako sagriješi ["hova"]. Nasuprot tome, Paršat Cav objašnjava *kako* "kohanim" prinosi ove korbanot, tj. postupke koje "kohanim" trebaju slijediti nakon što im vlasnik preda "korban".

Ova razlika objašnjava zašto se uvodni pasuk svake parše obraća različitom slušateljstvu.

- Paršat Vajikra počinje sa: "...Govori s BNEI JISRAEL i reci im, ako POJEDINAC među vama ŽELI PRINIJETI korban..." (1,1-2)
- Paršat Cav započinje sa: "Zapovjedi AHARONU I NJEGOVI SINOVIMA rekavši im, ovo je postupak za prinošenje OLA..." (6,1-2)

Paršat Cav je konkretno upućena KOHANIM jer objašnjava KAKO oni moraju prinijeti korbanot, dok se Paršat Vajikra obraća Bnei Jisrael, budući da svatko mora znati KOJI konkretni korban MOŽE ili MORA donijeti u bilo kojoj situaciji.

Drugim riječima, paršat VAJIKRA služi kao 'halahički katalog' - usmjeravajući pojedinca KOJI korban da prinese, dok paršat CAV služi kao 'upute za rukovanje' - pođavajući kohena KAKO prinijeti svaku vrstu korbana.

Humaš predstavlja svaki 'priručnik' zasebno jer svaki služi različitoj svrsi. Ovo može objasniti zašto Tora dijeli ove detalje u dva odvojena odjeljka.

[Ova razlika također objašnjava zašto se određeni detalji nalaze u obje paršijot, tj. onim zakonima koji moraju poznavati i kohanim i pojedinac.]

Nadalje, određeni postupci koje samo kohen može izvesti također su uključeni u Vajikra jer kohen na toj dužnosti služi kao izaslanik pojedinca koji prinosi korban.

U idealnoj situaciji vlasnik bi trebao prinijeti korban, ali budući da je samo kohanim dopušteno doći u blizinu MIZBEAHA, kohen mora obaviti "avoda" u njegovo ime. Osim toga, vlasnik također mora znati što je njemu dopušteno učiniti, a koji su rituali dopušteni samo kohanim. Na primjer, vlasniku je dopušteno da učini "šehita", ali on ne smije vršiti druge "avodot".]

'Novi poredak'

Ovaj kontekst također objašnjava razliku u REDOSLIJEDU predstavljanja korbanot u svakoj praši.

Kao što smo objasnili u prošlotjednom šuru, Paršat Vajikra raspravlja o kategorijama "korban jahida," počevši s dobrovoljnim NEDAVA korbanot - OLA & ŠELAMIM - a zatim nastavlja s obaveznim HOVA korbanot - HATAT & AŠAM.

Nasuprot tome, Paršat Cav ne pravi razliku između NEDAVA i HOVA. Jednom kada korban dođe u Mikdaš, kohen ne mora znati zašto se prinosi. Sve što treba znati je koje je kategorije. Dakle, redosljed u Cav prati razinu "keduše" različitih korbanot: OLA - MINHA - HATAT - AŠAM - ŠLAMIM.

[ŠELAMIM je sada na posljednjem mjestu, umjesto na drugom mjestu, budući da ima najnižu razinu "keduše" ("kodšim kalim").]

Redosljed u Paršat Cav

Moglo bi se također objasniti da unutarnji redosljed u Cav ide prema tome koliki dio korbana se konzumira na MIZBEAH-u (kod hazal, to je poznato kao "ahilat mizbeah"):

OLA je prva jer je potpuno konzumirana na mizbeahu. Slijedi MINHA, jer je ili potpuno konzumirana, ako je MINHU prinio kohen (vidi 6,16), ili se konzumira barem "komec", dok ostatak brašna ["noteret"] mogu jesti samo KOHANIM.

Zatim nalazimo HATAT i AŠAM, jer se njihov "helev" [saló] i "dam" [krv] prinosi na mizbeahu, dok meso mogu jesti jedino KOHANIM.

[Sve gore navedene korbanot poznate su kao "kodšei kodašim", jer se meso konzumira na mizbeahu ili ga jedu kohanim, ali mora ostati unutar dvorišta Miškana. Gemara objašnjava da se ovo meso koje jedu kohanim smatra 'darom' kohanim od B-ga

(nastavak sa 7. stranice) **Rabbi Menachem Leibtag: Cav – Razlika između Cav i Vajikra**

(a ne od vlasnika) - "mi' šulhan gavoha kazahu leh".]

ŠELAMIM dolaze posljednje jer dio njihovog mesa mogu jesti vlasnici (nakon što se "helev" i "dam" prinesu na mizbeahu). Kako se ovo meso može jesti bilo gdje u taboru (a ne samo u dvorištu Miškana), ova je kategorija poznata kao "kodšim kalim".

Kratki pregled Parše Cav

Sljedeća tablica rezimira sveukupnu strukturu Paršat Cav na temelju gore razmotrenih načela. Dok je budete proučavali, imajte na umu da svaka 'paršia' ne počinje sa "zot torat ha'--". Umjesto toga, nalazimo nekoliko 'digresija' u 'paršiot' srodnih tema (označenih sa '*'). Te ćemo digresije razmatrati na kraju pregleda.

Torat Ha'Ola – 6,1-6

1. Prinošenje dnevne "olat tamid";
2. "Trumat HaDešen" - svakodnevno uklanjanje pepela s mizbeah;
3. Priprema drva i vatre na mizbeahu;
4. Micvat "eš tamid" - osigurati neprekidnu vatru.

Torat HaMinha – 6,7-11

1. "komec" (pregršt) brašna postavljen na mizbeah;
2. "noteret" (preostali dio), koji je pojeo kohen; ** Povezani zakoni: (6,12-16)
3. "minhat hinuh" - poseban inauguralni prinos hrane kojeg prinosi kohen kada po prvi put vrši AVODA.
4. "minhat havitin" – prinosio ju je svakodnevno Kohen Gadol.

TORAT ha'HATAT – 6,17-23

1. Postupak prinošenja korbana;
2. Dio koji pojede kohen;
3. gdje se može jesti (u "azari"); Povezani zakoni:
4. posebni zakoni koji se odnose na slučaj kada krv hatata dođe u dodir s **odjećom ili predmetom**.

Torat HaAšam – 7,1-7

1. Postupak prinošenja korbana;
2. Dio koji pojede kohen;
3. Gdje se može jesti;

[Kako "ašam" predstavlja zaključak odjeljka Kodšei Kodšim, dodaje se nekoliko zakona koji se tiču nagrade kohena, kao što su prava kohena na životinjsku kožu OLA i pitanje tko prima "noteret" raznih vrste korban minha (vidi 7,8-10).]

Torat HaŠelam – 7,11-34

1. Zakoni koji se odnose na Korban Toda (zahvalnicu);
2. Zakoni koji se odnose na Korban Šelamim (dobrovoljnu); **Povezani zakoni:
3. Zakoni koji se tiču mesa koje postaje "tame" (oskvrnjeno);
4. Opća zabrana jedenja "helev" i "dam" (krv)
5. Kohenova prava na "haze" (prsna) i "šok" (but), 'dar' kohenu od vlasnika korbana.

Sažetak – 7,35-38 (ovo zaključuje cjelinu)

35-36: "Ovo je 'nagrada' kohanim od korbanot. ["mašhat" = nagrada, ali vidi m'foršim!]

37: ZOT HA'TORA: I'OLA, I'MINHA, I'HATAT v'I'AŠAM ... ul'ZEVAH HA'ŠLAMIM".

Digresije

Iako većina osvrta ide prema strukturi postavljenoj izrazom "zot torat..." (i stoga su njezini zakoni usmjereni

(nastavak s 8. stranice) **Rabbi Menachem Leibtag: Cav – Razlika između Cav i Vajikra**

konkretno na kohanim), nalazimo nekoliko digresija.

Prva takva digresija je 'paršia' od 6,12-16, i ona prati zakone o tome kako prinijeti "korban minha". Ona opisuje i:

- "Minhat hinuh" - inauguracijski prinos brašna koji kohen prinosi na dan kada započinje svoju službu; i
- "Minhat havitim" - identičan korban kojeg svakodnevno prinosi Kohen Gadol.

Ova digresija je sasvim logična, jer se ovaj zakon odnosi i na korban minha i na kohanim.

U sklopu zakona o korban ŠELAMIM nalazimo dvije dodatne digresije. Prva (7,22-27) govori o zabrani jedenja "helev v'dam" od bilo koje životinje, čak i ako nije prinesena kao korban ŠELAMIM. Druga (7,28-31) objašnjava da vlasnik korban ŠELAMIM mora dati "hazeh" i "šok" kohenu. Primijetite kako su obje ove digresije usmjerene na čitavu zajednicu (a ne samo na kohanim/vidi 7,22 & 28) jer svatko mora znati ove povezane zakone.

Svećenička nagrada

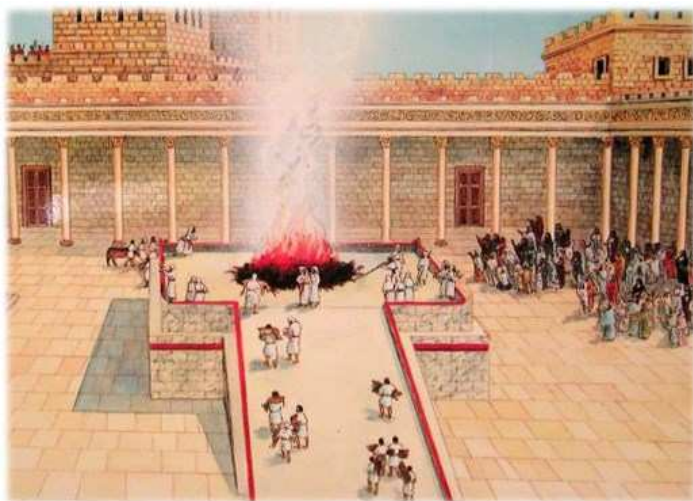
Imajući na umu ove digresije, i nakon razmatranja ovog pregleda, možemo dodatno zaključiti da je jedan od primarnih interesa paršat Cav naknada koju kohen prima za prinošenje korban. Za razliku od Paršat Vajikra, koja uopće ne pokreće ovo pitanje, Paršat Cav nam govori da kohen prima kožu prinosa Ola, ostatke prinosa Minha, većinu mesa "hatata" i "ašama" i "haze" & "šok" od "šelamim".

Sažetak u 7,35-36 učvršćuje značaj ove točke iz perspektive Paršat Cav, kao što je to činio uvod u 6,1-2, koji ove zakone usmjerava konkretno na Aharona i njegove sinove.

Korbanot nekad/Kašrut danas

Kao što smo gore spomenuli, u sredini odjeljka ŠELAMIM u Paršat Cav nalazimo poseban "dibur" za Bnei Jisrael koji im zabranjuje da jedu "helev" & "dam" (loj i krv) bilo koje životinje, čak i ako se ta životinja ne prinosi kao "korban".

Ovaj zakon, i njegovo predstavljanje na ovom mjestu, sugerira da se 'zakoni kašruta' o "helev v'dam" mogu

promatrati kao PROŠIRENJE zakona o korbanot. Drugim riječima, Humaš namjerno uključuje zakone o "helev" i "dam" u Paršat Cav kako bi nas naučio da su oni zabranjeni upravo zato što bi ti dijelovi životinje, da je bila korban, pripadali mizbeahu!

U idealnom slučaju, kako utvrđuje Sefer Devarim (vidi 12,20-22), meso treba jesti samo u okviru korban šelamim. Jest "hulin" (meso koje nije korban) dozvoljeno je samo kada je prinošenje korban šelamim neizvodivo. [U Sefer Devarim ovo meso se naziva "basar ta'ava" ('meso prohtjeva').]

Unatoč tome, čak i u realnim, neidealnim uvjetima, kada netko pojede "hulin", on možda ipak ne pojede "helev v'dam". Stoga, kad god Židov jede meso, on se mora prisjetiti da je ta životinja mogla (ili trebala) biti "korban šelamim".

Moglo bi se ustvrditi da čovjekova želja za mesom može odražavati latentnu animalističku tendenciju u ljudskom ponašanju. Prinoseći korban šelamim, čovjek može kanalizirati tu želju u pozitivnijem smjeru – prema poboljšanju svog odnosa s B-gom.

[Prisjetimo se iz našeg šiura o Vajikra da je korban šelamim idealna "korban NEDAVA" po tome što je ona uprizorenje ceremonije saveza između B-ga i Bnei Jisrael na Har Sinaju.]

Čak i danas (kad nema Mikdaša), uzdržavajući se od jedenja "heleva" i "dam", mi možemo uzdići naš fizički svijet "kedušom" i zadržati određen nivo "keduše" - čak i dok jedemo meso.■

Rabbi Jack Abramowitz:

Tarlag - 613 zapovijedi

131. Istjerivač prašine: Obveza uklanjanja pepela sa žrtvenika svakog dana

On će ukloniti pepeo onoga što je vatra spalila... (Levitski zakonik 6,3)

132. Neka gori!: Obveza da se oganj na žrtveniku drži stalno upaljenim

Vječni plamen zapalit ćeš na žrtveniku... (Levitski zakonik 6,6)

133. Isključiti to svjetlo - nikako!: Zabrana gašenja vatre na žrtveniku

... ne gasi je. (Levitski zakonik 6,6)

134. Počisti tanjur do kraja: Obveza za kohanima da pojedu ostatke prinosa od brašna

Ono što ostane od njega, pojest će Aron i njegovi potomci ... (Levitski zakonik 6,9)

135. Baš kao za Pesah: Zabrana da se prinos od brašna peče ukvasan

Ne pecite ga ukvasanog ... (Levitski zakonik 6,10)

136. Kruh svagdašnji: Obveza Kohen Gadola da svakodnevno prinese prinos od brašna

Ovo je prinos Arona i njegovih potomaka... (Levitski zakonik 6,13)

137. Jednostavno ga zapalite: Zabrana da se jedu prinosi od brašna kohena

... ne smije se jesti. (Levitski zakonik 6,16)

138. Detalji! Detalji!: Obaveza žrtve za grijeh

Ovo je zakon za žrtvu za grijeh ... (Levitski zakonik 6,18)

139. Jedite ovo, a ne ono: Zabrana da se jede žrtva za grijeh čija je krv poskropljena unutra

Svaka žrtva za grijeh čija se krv unosi u Šator sastanka... ne smije se jesti... (Levitski zakonik 6,23)

140. Grižnja savjesti: Obveza prinošenja prinosa za krivnju

Ovo je zakon za prinos za krivnju... (Levitski zakonik 7,1)

141. Mir vam: Obveza prinosa slobodne volje

Ovo je zakon prinosa za mir (Levitski zakonik 7,11)

142. Hvala, ali ne: Zabrana ostavljanja prinosa zahvalnosti

Ne smije se dozvoliti da išta od njega ostane do jutra (Levitski zakonik 7,15)

143. Sada obje strane: Obveza da se spale ostaci žrtve

Ono što ostane... mora se spaliti (Levitski zakonik 7,17)

144. Odvratno: Zabrana da se jede od žrtava prinesenih s neprikladnim namjerama

Onaj koji je prinosi možda nije imao tu namjeru; to je odvratio i onaj tko je jede, nosit će na sebi grijeh (Levitski zakonik 7,18)

145. Fuj: Zabrana da se jede od žrtava koje su postale obredno nečiste

Meso koje se dotakne bilo čega nečistoga ne smije se jesti ... (Levitski zakonik 7,19)

146. Priprema ... pozor ... sad!: Obveza spaljivanja obredno nečistih žrtava

... mora biti spaljena na vatri. (Levitski zakonik 7,19)

147. Udio masti: zabrana da se jedu određen dijelovi masnoće

Nikakav *helev* od goveda, ovaca ili koza ne smijete jesti (Levitski zakonik 7,23)

148. Vampiri neka se ne prijavljuju: Zabrana jedenja krvi

Nećete jesti nikakve krvi ... (Levitski zakonik 7,26) ■

Sefer Hamicvot Hakacar

Zapovijedi koje se danas mogu poštivati

kako ih je sakupio Hašec Hajim

Negativne zapovijedi

171. Negativna je zapovijed ne učiniti čin *jid'oni* (neku vrstu magije)

jer Pismo kaže, *nemoj se obraćati... i jid'onim (čarobnjacima) (Vajikra 19,31).*

Jid'oni je onaj koji u svoja usta stavi

kost ptice čije je ime *jido'a*, pa za nju spali tamjan i učini

druge stvari sve dok joj ne otpadnu krila i proročki progovori o budućim događajima. Oboje, osoba koja to traži i onaj kojeg se konzultira krše ovu [zabranu].

Ovo je na snazi na svakom mjestu i u svako doba, kako za muškaraca tako i za ženu.■

Rabbi Dr. Azriel Rosenfeld:

Šulhan Aruh

Šulhan Aruh ("postavljeni stol") skup je onih područja halahe - židovskog vjerskog prava - koja su danas primjenjiva. Sastavio ga je Rabi Yosef Karo iz Safeda (Izrael) otprilike 1560. godine, i postao je općeprihvaćen kao mjerodavan nakon što ga je Rabi Moshe Isserles iz Krakova (Poljska) oko 1570. godine nadopunio napomenama (poznatim kao Mapa - "stolnjak") iznoseći pravo-rijeke kojih se drže aškenaski Židovi.

Dio II: Jore De'a

15. poglavlje - Uranjanje

Uranjanje se mora izvršiti u bazen ili izvor (ili rijeku ili ocean; vidi 201, 2.5.) u kojem je zapremina vode najmanje jednaka zapremini 5760 jaja ("40 sea"; vidi 201,1). U izvoru voda može biti stajaća ili tekuća (da ne prestano teče; vidi 201,13), ali ako je voda većim dijelom kišnica ili rastopljeni snijeg ona mora biti stajaćica; vidi 201,2. U vezi slučajeva kada je voda i tekuća i stajaća, vidi 201,10-12.14.50-51. U svakom slučaju voda mora biti iz prirodnih izvora, ne smije je se "vaditi" ručno ili posu- dom (201,3). Bilo koja količina izvučene vode može se dodati izvoru bilo koje veličine ili bazenu u kojem ima najmanje 40 sea voda (vidi 201, 15.40.), ali ako se značajna količina izvučene vode ("3 loga": zapremine 18 jaja) doda u manji bazen, cijeli bazen se smatra bazenom s "izvučenom" vodom (vidi 201,15-22). (U vezi definicije "izvučene" vode vidi također 201,34-49. U vezi stupnja međusobnog povezivanja potrebnog za kombiniranje dviju vodenih masa vidi 201,52-60, kao i 62-64. U vezi dvojbene situacije vidi 201,4. 65.67-74.) Voda mora biti na tlu (201,5, i vidi 57); može biti u objektu pričvršćenom za tlo, ali ne u posudi (vidi 201,6-8.66.); no kuhinjski pribor može biti uronjen u drugi pribor (vidi 201,9; 202,6). Uranjanje, potapanje u vodu, mora se vršiti u vodu, a ne u druge tekućine, i ne u bazen vode u kojem su pomiješane druge tekućine, tako da promijeni boju; takva voda također ne postaje

nevaljana time što je "izvučena" (vidi 201,23-29). "Izvlačenje" ne čini ništavnim led ili blato, a ako se izvučena voda smrzne više je se ne smatra izvučenom (201,30-31; vidi također 32-33). Dopušteno je uranjanje u prirodne termalne izvore, ali se razlikuju mišljenja u vezi dodavanja tople vode u bazen i u vezi pranja nakon uranjanja (201,75).

Uranjanje osobe ili predmeta (vidi poglavlje 10a) zahtijeva da ona bude istovremeno potpuno pokrivena vodom (198,1). Prljavština, odjevni predmeti ili bilo koji drugi predmet koji priječi doticaj s vodom čini uranjanje nevažećim ako (a) većina ljudi prigovori njegovoj prisutnosti, (b) osoba koja uranja se usprotivi njegovoj prisutnosti ili (c) ako predmet pokriva većinu površine osobe ili pribora (198,1; 202,2); za primjere toga pogledajte 120,13; 198,2-29.41-47; 202,1-5. Međutim, u pogledu uranjanja žena običaj je da čak i neznatna količina strane tvari, kao i nepričvršćeni predmeti - kao npr. nepričvršćeni komadi odjeće - ne smiju biti prisutni (198,1). Određene vrste pletenica u kosi osobe također mogu ometati kontakt s vodom i učiniti uranjanje nevažećim ako je ispunjen bilo koji od tri gore navedena uvjeta (vidi 198,5).

Doticaj s predmetom ispod vode nije ometanje jer su površine koje su u doticaju već mokre (120,2; 198,28. 30. i vidi 33). Osoba koja je uronila mora biti u opuštenom položaju tako da dijelovi tijela koji su obično vidljivi ne budu međusobno stisnuti te tako ometaju kontakt s vodom

(198,35-39; vidi 201,61.66.). Tjelesne šupljine koje uobičajeno nisu vidljive ne zahtijevaju kontakt s vodom, ali ne smije biti ničega što bi se držalo za njih makar i iznutra; vidi 198,43. Šupljine ili ručke posuda zahtijevaju kontakt s vodom; vidi 120, 22 i 202,6-9. Osobu koja je uronila ne smije pod vodom podupirati bilo kakav predmet za koji postoji sumnja da je nečist (198,31-32). Ako je moguće, uranjanje žene je potrebno nadzirati kako bi se osiguralo da je bilo potpuno (198,40), ali to ne bi trebalo javno obznaniti (vidi 198,48) i ne bi se smjelo odvijati tamo gdje postoji šansa da ga vide oni izvana (198,34).

Kako bi se osiguralo da ne bude prepreke potpunom uranjanju, tijelo i kosu osobe treba prvo oprati u toploj vodi, počesljati i pažljivo pregledati (199,1-2). Poželjno je da se to učini neposredno prije uranjanja, ali ako to nije praktično (na primjer, zbog blagdana), može se učiniti unaprijed te paziti da tijelo i kosa i dalje ostanu bez prepreka (199,3-8). Ako to nije učinjeno, uranjanje je nevaljano čak i ako nakon toga ništa nije pronađeno na tijelu ili kosi; vidi 199,8-9. Ako je pak to učinjeno, a nakon toga se na tijelu pronađe nešto, vidi 199,10-13.

Osoba koja uranja posudu najprije izgovara blagoslov "... koji nam je zapovjedio u vezi uranjanja". Za osobu koja se uranja uobičajeno je da kaže blagoslov nakon uranjanja, ali prije nego što izađe iz vode (120,3; 200,1).■

David Gurwin: Balashon, detektiv za hebrejski jezik

Cav i Isprika

Balashon - Hebrew Language Detective

Za vrijeme praznika tijekom Pesaha posjetili smo Biblijski prirodoslovni muzej u Bet Shemeshu. To je zaista vrlo zanimljiv muzej sa živim životinjama, koji ima i obilazak na kojem se mogu vidjeti izložene životinje iz vremena Tanaha, prilikom čega će vam vodič rastumačiti njihovu religijsku i znanstvenu pozadinu. Posebno su me se dojmili slučajevi u kojima se biblijska riječ za određenu životinju danas odnosi na nešto drugo.

Jedna od stvari koje su me iznenadile bilo je *cav* צב. U suvremenom hebrejskom, ta se riječ nesumnjivo odnosi na kornjaču. No, u muzeju smo, umjesto kornjače našli velikog guštera. Kako je došlo do toga?

Prije svega pogledajmo zbog čega je ona izvorno opisivala jednu vrstu guštera. To je relativno jednostavno za odrediti, budući da imamo srodni arapski *dabb*, koji znači gušter. Kaddari kaže da se to odnosi na velikog guštera iz obitelji agamidae, a Daat Mikra na *Vajikra* 11,29 (jedini

spomen *cava* u Tanahu), točnije ga identificira kao egipatskog *dabb* guštera, *Uromastix aegyptia*, u arapskom poznatog kao *dhab*. Može ga se naći u pustinjским područjima ove regije, a beduini ga koriste za jelo (premda je to Židovima zabranjeno upravo ovim retkom u *Vajikra*).

Na hebrejskom se ova porodica guštera naziva *hardon* חרדון, i na taj način Targum Jonatan i prevodi tu riječ. Rav Saadia Gaon izričito identificira *cav* kao *dabb* guštera.

Pa zašto danas *cav* znači kornjača?

Encyclopedia Mikrait kaže da bi to moglo biti zbog zbrke koja je nastala s jedinim drugim pojavljivanjem riječi *cav* u Tori, u *Bamidbar* 7,3. Taj redak opisuje prinose knezova prilikom posvećivanja Šatora sastanka, te spominje da se njihov prinos sastojao od - שש-עֶגְלוֹת צֶבֶד šest *eglot* (kola) *cava*. Značenje *cava* na ovom mjestu je vrlo nejasno. *Midrašim* u *Sifrei* na ovaj redak i *Bamidbar Raba* 12,17 navode različita mišljenja među rabinima, uključujući "potpuno opremljena", "lijepo uređena",

wiseGEEK

ili "boje neba". Rabi Jehuda Hanasi kaže da je to značilo קמירות *kamirot* - "nadsvođena, pokrivena" (što proizlazi iz grčkog *kamara* - "luk, lučni krov", te u konačnici izvora za engleski naziv za fotoaparat - *camera*.) Onkelos također kaže da *cav* ovdje znači "pokrivena".

Raši piše da je "jedino" značenje za *cav* pokriven, a njegova izravnost ovdje možda je prouzročila da su kasniji pisci kornjaču vidjeli kao vjerojatnog "pokrivenog" gmaza. (U većini izdanja Rašija, on zapravo *cav* u *Vajikra* identificira kao *froit*, starofrancuski za žabe ili žabe kraštače. Međutim, Moshe Katan u svojim tumačenjima stranih riječi u Rašiju, tiskanih u uvodu Daat Mikra, piše da se u nekim Rašijevim rukopisima nalazi riječ *tartuge*, što znači "kornjača".)

Tijekom godina bilo je nekih pokušaja da se za kornjaču počne upotrebljavati riječ *šalhufa* שלחופה (na osnovu arapskog), ali to nikada nije zaživjelo.

I tako sada kada ste pročitali sve ovo i dobili ideju o tome što znači riječ *cav* nemojte smetnuti s uma da je sve ovo iz naredne *paraše* Šemini i da ćete čitajući *parašu Cav* - naići, naravno, na riječ *cav* - koja je napisana sasvim drugačije (צי)... I pri tom mislim zaista drugačije....

(nastavak s 12. stranice) **David Curwin: Balashon, detektiv za hebrejski jezik** **Gav i Isprika**

nicul, hacala i hitnaclut

U posljednjem se izbornom krugu izraelskih izbora prije 7 godina jako puno spominjala riječ *hitnace* התנצל - ispričavati se. Ovo je *hitpael* oblik korijena נצל. U svojim drugim oblicima, korijen ima vrlo različita značenja. Njegov *piel* oblik *nicel* ניצל znači "iskorištavati" ili "iskoristiti". A *hifil* forma, *hicil* הציל znači "izbaviti, spasiti". S obzirom na to koliko su te riječi nabijene emocijama, razumljiva je želja za povezivanjem. Na primjer Avidan Freedman u svom blogu piše:

A ako riječ za ispriku (*lehitnace*) nije bila refleksivni oblik riječi kojom se opisuje 'iskorištavanje' (*lenace*), što podrazumijeva da onaj koji se ispričava u suštini iskorištava, zloupotrebljava, samog sebe, (čime je prekršio 1. zapovijed bivanja Izraelcem: Nećeš biti *freyer** - "budala"), možda bi

se "Dosta je bilo ispričavanja" moglo smatrati manje atraktivnim sloganom.

Nakon što je osporio njegovu početnu pretpostavku, on ju je kasnije shvatio drugačije:

Ako je tako, onda korijen od riječi isprika nije način da se iskoristi samog sebe, već način da si pribavi izbavljenje.

Ovo je vrlo lijepa *draša* na te riječi, i povezuje sva tri značenja, no pogledajmo malo dublje u etimologiju.

Sva su tri glagola povezana i vuku porijeklo iz ranijeg značenja, raširenog u Tanahu, ali kojeg ne nalazimo u suvremenom hebrejskom. Korijen נצל, izvorno je značio "oduzeti, otkinuti, ukloniti". Vidimo to značenje u Hošea 2,11 והצלתי צמרי ופשתי - "Ja ću oteti svoju vunu i svoje platno", ili u Šemot 33,6 ויתנצלו בני-ישראל את-עדיהם

- "Tako su Izraelci skinuli sa sebe svoje ukrase".

Razumijevajući na taj način, *hifil*-sku formu - *hacala* הצלה - "spašavanje" postaje lako razumjeti. Kada nekoga spašavate, vi ga odnosite, sklanjate ga od opasnosti. Tako je spasilac *macil* מציל, a preživjeli je *nicol* ניצל.

Što je s *nicul* ניצל - "eksploatacijom" ili "iskorištavanjem"? Glagol je izvorno značio "skinuti, pokvariti" - drugim riječima, uzeti nešto od nekog drugog. Taj glagol nalazimo spomenut u odnosu na ono što su djeca Izraelova učinila Egiptu (Šemot 3,22; 12,36) - וינצלו את מצרים - "opustošili su Egipćane". Tek u suvremenom hebrejskom riječ je poprimila općenitiji smisao "iskorištavati, iskoristiti", i očito je još manje konkretno "upotreba" došlo kasnije, jer se ne pojavljuje u Ben Jehudinom rječniku.

A sada *hitnaclut* התנצלות - "isprika". I ona se kasnije razvila, prvi put je nalazimo u srednjovjekovnom hebrejskom. Klein kaže da je glagol prvo značio "ispričati sebe", a kasnije "on se ispričao". Ben Jehuda (a kasnije i Even Shoshan), daje malo drugačije objašnjenje: "učinio je trud da ukloni svoju krivnju."

Tako možemo vidjeti da su se značenja riječi značajno promijenila tijekom vremena. Dakle, ako prije niste znali izvorno značenje, ne morate se ispričavati. Drago mi je što vas mogu spasiti i slobodno iskorištavajte moju web stranicu u budućnosti ...■

* U vezi pojma *freyer* ili *freier* Benny Ziffer novinar Haaretza je to 2006. ovako sročio: "Ne budi budala (*freier*)" praktički je 11. izraelska zapovijed". S druge strane, Dr. Linda-Renee Bloch sa Sveučilišta Bar-Ilan tumači da je ovaj pojam, između ostalog, odraz želje da se riješimo imidža Židova u egzilu. Ona veli

kako postoji pet karakternih osobina Izraelaca koje zajedno sačinjavaju kulturu "samo nemoj ispasti budala (*freier*)": izuzetno snažan ego i osjećaj časti, izbjegavanje zakona i pravila, individualizam bez odgovornosti, nadmetanje/rivalstvo i mačizam. *op.pr.*

Don't be a freier.
SPEAK LIKE A LOCAL.

citizencafe.tv.com

Rabbi Shmuel Rabinowitz:

Mir s ljudima i s B-gom

Paraša Cav, druga paraša u Knjizi Levitskog zakonika, nastavlja detaljno opisivati zakone o žrtvama koje su prinosili u Miškanu, Šatoru – privremenom hramu koji je pratio Izraelce u pustinji, a potom u Hramu u Jeruzalemu. Za razliku od prethodne paraše, ova detaljno opisuje zakone o jedenju žrtava, a u vezi s tim nalazimo tri vrste žrtava: žrtvu "ola" čovjek uopće ne jede, već se u potpunosti žrtvuje na žrtveniku; od svake od žrtava "hatat", "ašam" i "minha" – dio se žrtvuje na žrtveniku, a dio jedu kohanim, svećenici koji služe u Hramu; dok je žrtva "šelamim" neuobičajena po tome što se dio nje žrtvuje na žrtveniku, dio jedu svećenici, a dio jede onaj tko prinosi žrtvu.

Što znači naziv "šelamim"? Raši, veliki komentator Tore, ponudio je dva tumačenja temeljena na riječima Midraš Tanaima za Knjigu Levitskog zakonika, poznate kao Torat HaKohanim. Prema prvom tumačenju, žrtva "šelamim" ima posebnu moć da donese mir svijetu, a žrtva se naziva "šelamim" od riječi za mir (šalom) – radi svog učinka. Drugo tumačenje također povezuje ime "šelamim" s riječju "mir" i objašnjava njihov odnos činjenicom da ovu žrtvu jedu trojica: žrtvenik koji "pojede" dio nje, kohanim i osoba koja je prinijela žrtvu. Njih tri uspostavljaju mir među sobom kada sudjeluju u jedenju žrtve.

Možemo razumjeti koncept "mira" kada je riječ o odnosu između dvoje ljudi ili dviju država. Pod mirnim odnosima podrazumijeva se da se ljudska bića jedna prema drugima odnose prijateljski i solidarno. Ali kakav je "mir" potreban za žrtvenik? Ako pogledamo vjerski izraz izražen žrtvom, možemo razumjeti zna-

čenje ovog "mira".

Različite žrtve prenose različite aspekte manifestacije vjere. Žrtva "ola" izražava čovjekovu želju da se preda i posveti svetosti. Stoga ovu žrtvu ljudi uopće ne jedu, već se u potpunosti žrtvuje na žrtveniku. Ova žrtva nije ograničena samo na Židove. Prema halahi, čak i osoba koja nije Židov može prinijeti žrtvu "ola" Hramu, budući da svi ljudi mogu biti pozvani i pozvani su da se posvete svetosti. Nasuprot tome, žrtve "hatat" i "ašam" dolaze iskupiti grijeh. Osoba koja se osjeća krivom za svoj grijeh prinosi žrtvu čije je značenje svojevrstan prinos za pomirenje koji omogućuje okretanje nove stranice u čovjekovom odnosu s B-gom. Ali žrtva "šelamim" ne dolazi iskupiti grijeh. Prinosi je osoba koja želi izraziti zahvalnost i radost zbog svog života.

Način na koji se izražava zahvalnost i radost među ljudima ponekad je kroz zajednički objed. Hrana – rekoše učenjaci – zbližava srca. Ova osoba, koja želi izraziti zahvalnost i radost, izražava svoje osjećaje kroz "zajednički objed" s B-gom. Nepotrebno je reći da B-g ništa ne jede. Ovo je čisto simboličan čin, pri če-

mu čovjeku izgleda kao da žrtvu na žrtveniku B-g "jede", jezikom Tore: "na ugodan miris G-spodu."

Ali postoji i treća strana ovog "mira": kohanim. I oni primaju dio žrtve i također su partneri u ovom trostranom "miru". Kohanim su ljudska bića, a poruka toga je da neće biti mira između čovjeka i B-ga bez mira među ljudima. Samo kada onaj koji prinosi žrtvu podijeli je s kohanim, što izražava "mir" među njima, može postojati mir između čovjeka i B-ga.

Religija zbližava ljude, ne samo kada su članovi jedne zajednice. Kada čovjek internalizira ispravno shvaćanje judaizma, on shvaća da za ispravno štovanje B-ga, ono što se od njega zahtijeva, uključuje ispravne odnose s drugima. Moralnost ne postoji paralelno sa svijetom religije, a zasigurno mu ne proturječi. Judaizam uključuje moralnost i poziva na nju cijelo čovječanstvo: nema istinske religioznosti bez jedinstva i mira među nama, ljudskim bićima.■

Pisac je rabin Zapadnog zida i Svetih mjesta.

Rabbi Mordechai Kamenetzky:

Krvoprolíće

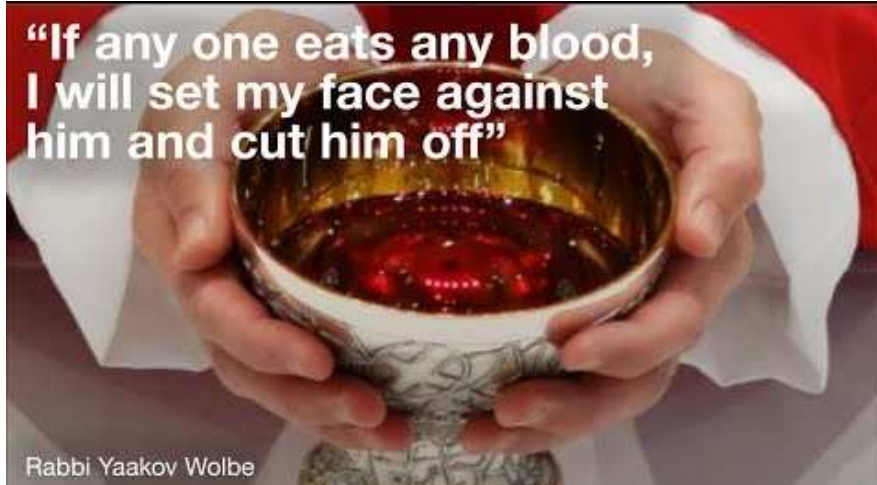
Krv. U najgorem slučaju, priziva užasne slike smrti i rata. U najboljem slučaju, predstavlja transfuzije koje spašavaju život. Na bilo kojoj razini, ne budi apetit. Iz tog je razloga teško shvatiti ponovljena upozorenja i opomene koje Tora daje u vezi s konzumacijom krvi. Počevši od ovog tjedna, u Tori postoje tri upozorenja koja se tiču zabrane konzumiranja krvi. Postoji poseban stih koji nalaže roditeljima da opominju svoju djecu i obeshrabre svaku pomisao koju bi mogli imati o jedenju ili pijeњу krvi.

Levitski zakonik 22:26-27: Krv ne smijete jesti... ni od ptica ni od životinja. Svaka duša koja pojede krvi bit će istrijebljena iz svoga naroda.

Levitski zakonik 17:10-12: Svaki čovjek iz doma Izraelova i pri-došlica koji boravi među njima, ako pojede krvi, okrenut ću Svoje lice protiv te duše koja je pojela krv i istrijebit ću je iz njezina naroda.

Ponovljeni zakon 12:23: Samo budi jak da ne jedeš krvi...

Raši citira riječi Rav Šimona Ben Azajja: "Ako krv, koja je toliko odbojna, zahtijeva tako strašna upozorenja, zasigurno se mora poduzeti velika mjera opreza da se ne podle-gne grijesima koji su privlačni." Rabi Jehuda objašnjava ponovljene opomene u kontekstu povijesti. Tijekom tog doba, mnogi su narodi zapravo uživali u ceremonijama pije-nja krvi. Stoga Tora opominje Ži-dovski narod u vezi s tim. U sva-kom slučaju, sasvim je očito da su i rabi Šimon i rabi Jehuda bili zabri-nuti ponovljenim upozorenjima, koja bi trebala biti nepotrebna. Te-ško je shvatiti zašto Tora troši više energije na upozoravanje, opomi-

njanje i nagovaranje Židova protiv konzumacije krvi nego protiv veći-ne drugih zabrana koje su mnogo primamljivije.

Također, zašto je ovo jedna od samo dvije zabrane za koje su naši mudraci protumačili dodatni stih kao "upozorenje roditeljima da opo-minju svoju djecu"? Zašto ova za-brana nadilazi normu roditeljskog nadzora koja je potrebna za bilo koju drugu micvu?

Stara židovska priča govori o po-božnoj religioznoj ženi koja je, neu-tješno plačući, naišla na hasidskog rabina.

"Rebe," zavapila je, "moj sin. Po-tpuno je poludio. Počeo se ponašati potpuno ludo. Ni ti mu nećeš moći pomoći. Treba psihijatra!"

"Što je bilo?" upitao je rebe.

"Što je bilo?" zavapila je. "On je lud! Ponaša se kao goj! Pleše s neži-dovkama i počeo je jesti svinjetinu!"

Rebe je pogledao jednu ženu dok je pokušavao sagledati njezine pro-bleme realno.

"Kad bi plesao sa svinjama i jeo žene, rekao bih da je lud. Ali prema tvom opisu, on uopće nije lud. Sa-mo bih rekao da postaje vrlo razvra-

tan mladić. A s tim se mogu nositi."

Homiletski gledano, možda mo-žemo objasniti strastvene opomene Tore u vezi krvi. Tora je razumjela ispit vremena. Djela koja se danas smatraju gnusnim i opscenim sutra bi mogla biti prihvaćena kao norma. Društva se mijenjaju, a s njima se mijenjaju i stavovi. Deset najvećih problema učenika javnih škola 1950-ih danas bi se moglo smatrati pri-stojnim, ako ne i pohvalnim pona-šanjem. Tora je razumjela da se dru-štvo mijenja. Stoga nas opominje u vezi s najnižim oblikom ponašanja s istim intenzitetom kao da je to uobi-čajeni običaj. I nalaže nam da te po-sebne opomene prenesemo svojoj djeci. Ne možemo zanemariti upo-zorenja misleći: "Pijenje krvi je bi-zarno ponašanje. Zašto bi se moja djeca trebala brinuti o tome?" Tora kaže, čak i ako se nešto našoj gene-raciji može činiti nisko i bizarno, ako je to Tora, mora se reći našoj djeci. Nemoguće je znati što će slje-deća generacija smatrati odbojnim, a što modernim. Današnje gnušanje moglo bi biti sutrašnje krvoprolíće. Vremena se mijenjaju i ljudi se mije-njaju, ali Tora ostaje vječna.

Gut šabes.■

Rabbi Lord Jonathan Sacks:

Razumijevanje žrtava

Jedan od najtežih elemenata Tore i načina života koji ona propisuje jest fenomen životinjskih žrtava – iz očiglednih razloga. Najprije, Židovi i judaizam opstali su bez njih gotovo dvije tisuće godina. Drugo, doslovno svi proroci su ih kritizirali, ništa manje ni Jeremija u ovoj haftar. Nitko od proroka nije namjeravao ukinuti žrtve, ali bili su ozbiljno kritični prema onima koji su ih prinijeli dok su istovremeno tlačili ili iskorištavali svoje bližnje – ljudska bića. Ono što ih je smetalo – što je smetalo B-gu u čije su ime oni govorili – očito je bilo to što su neki ljudi o žrtvama razmišljali kao o nekoj vrsti mita: ako damo dovoljno velikodušan dar B-gu tada On možda prijeđe preko naših grijeha i prijestupa. To je ideja koja je radikalno nekompatibilna sa judaizmom.

Zatim opet, uz monarhiju, žrtve su bile među najmanje prepoznatljivim stvarima judaizma u drevnim vremenima. Svaka drevna religija tog vremena, svaki kult i sekta, imala je svoje oltare i žrtve. Naposlje-

tku, ostaje upečatljivo kako su jednostavno i glatko mudraci uspjeli postaviti zamjene za žrtve, osobito tri stvari: molitvu, učenje i *cedaku*. Molitva je, osobito *šaharit*, *minha* i *musaf*, zauzela mjesto regularnih žrtava. Za onoga tko uči zakone o

**Problem sa žrtvama je bio
u tome što su neki ljudi
o žrtvama razmišljali
kao o obliku mita:
ako B-gu damo dovoljno
velikodušan dar tada
On možda prijeđe preko
naših grijeha i prijestupa**

žrtvama smatra se kao da je prinio žrtvu. Onaj koji daje dobrotvorni dar, prinosi financijsku žrtvu kao takvu, priznajući da sve što imamo dugujemo B-gu.

Tako, iako svakodnevno molimo za ponovnu izgradnju Hrama i obnovu žrtava, sam princip žrtava os-

taje teško razumljiv. Antropolozi, psiholozi i biblijski učenjaci razvili su mnogo teorija o tome što žrtve predstavljaju, ali većina njih utemeljena je na upitnoj pretpostavci da su žrtve u osnovi iste u raznim kulturama. To je siromašno učenjaštvo. Uvijek je potrebno tražiti razumijevanje neke prakse u terminima karakterističnih vjerovanja kulture u kojoj se ona odvija. Što žrtva može značiti u religiji u kojoj je B-g stvoritelj i vlasnik svega?

Zbog čega onda postoje žrtve u judaizmu i zašto su one ostale važne, barem kao ideja, čak i danas? Najjednostavniji odgovor – iako ne objašnjava detalje raznih vrsta žrtava – je ovaj: *Mi volimo ono za što smo se voljni žrtvovati*. To je razlog zbog kojeg je narod poljodjelaca i pastira, Izraelci, demonstrirao svoju ljubav prema B-gu prinoseći Njemu simboličan dar iz svojih stada, od svojih žitarica i voća; to jest, od onoga od čega su živjeli. Voljeti znači zahvaliti. Voljeti znači donijeti žrtvu Voljenome. Voljeti znači davati. Žrtva je koreografija ljubavi.

To vrijedi u mnogim aspektima života. Sretno oženjen par neprestano se žrtvuje jedan za drugoga. Roditelji podnose velike žrtve za svoju djecu. Ljudi koji su predani svom pozivu – liječiti bolesne, brinuti o siromašnima, boriti se za pravdu slabih nasuprot jakih – često žrtvuju istaknute karijere za dobrobit svojih ideala. U godinama patriotizma, ljudi se žrtvuju za svoju zemlju. U jakim zajednicama ljudi se žrtvuju jedan za drugoga kada je netko u nevolji ili mu je potrebna pomoć. Žrtva je čvrsto ljepilo u vezama. Ona nas spaja jedne sa drugima.

Zbog toga su u biblijsko vrijeme

(nastavak s 16. stranice) **Rabbi Lord Jonathan Sacks: Razumijevanje žrtava**

žrtve bile toliko značajne – ne na način kako je to bilo u drugim religijama, već upravo stoga što je srce judaizma ljubav: "Voli G-spoda svog B-ga svim svojim srcem, i svom svojom dušom, i svom svojom moći." U drugim religijama, motiv koji je pokretao žrtve bio je strah: strah od gnjeva i moći bogova. U judaizmu je to bila ljubav.

Vidimo to u samoj hebrejskoj riječi za žrtvu: imenici *korban* i glagolu *lehakriv*, koji znače, "doći ili prinijeti bliže". B-žje ime koje se nepromjenjivo koristi u vezi sa žrtvama je *Hašem*, B-g u aspektu ljubavi i suosjećanja, a nikada *Elokim*, B-g pravde i udaljen. Riječ *Elokim* pojavljuje se samo pet puta u čitavoj knjizi Vajikra, i to uvijek u kontekstu drugih naroda. Riječ *Hašem* pojavljuje se 209 puta. I kao što smo vidjeli prošlog tjedna, samo ime knjige, Vajikra, znači pozvati u ljubavi. Tamo gdje je ljubav, tamo je i žrtva.

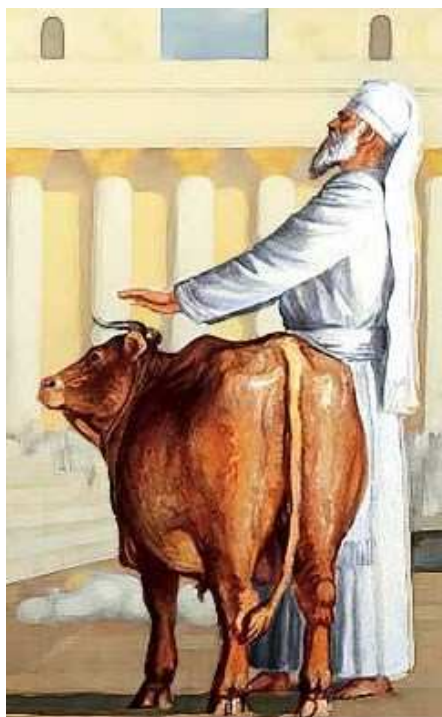
Jednom kad to shvatimo, počinjemo razumijevati koliko je duboko relevantan koncept žrtava u 21. stoljeću. Glavne institucije modernog svijeta – liberalne demokratske države i ekonomija slobodnog tržišta – počivaju na modelu *racionalnog činitelja*, to jest, onoga tko djeluje kako bi maksimalizirao dobrobit za sebe samog.

Hobbesovo viđenje društvenog ugovora bilo je da je u interesu svakog od nas da predamo neka od svojih prava središnjoj vlasti koja je zadužena za osiguranje vladavine prava i obranu vlasti. Uvid Adama Smitha u tržišnu ekonomiju bio je da ako svatko od nas maksimalizira svoje vlastite prednosti, rezultat je rast javnog dobra. Moderna politika i ekonomija počivaju na temeljima racionalne potrage za vlastitim inte-

resom.

Nije bilo ništa pogrešno u tome. To je bilo učinjeno iz najviših motiva. Bio je to pokušaj da se stvori mir u Europi koja je stoljećima bila pustošena ratom. Demokratska država i tržišna ekonomija bili su ozbiljni pokušaji da se upregne moć osobnog interesa kako bi se suzbile destruktivne strasti koje su vodile nasilju. Činjenica da su politika i ekonomija bile utemeljene na osobnom interesu nije negirala mogućnost da su obitelji i zajednica bile održavane altruizmom. Bio je to dobar sistem, ne loš.

Međutim, sada, nakon nekoliko stoljeća, ideja ljubavi kao žrtve postala je tanka u mnogim područjima života. To osobito vidimo u području veza. Diljem Zapada, sve manje ljudi ulazi u brak, u brak se ulazi kasnije, a gotovo polovica svih brakova završava razvodom. Diljem Europe, autohtone populacije su u opadanju. Kako bi imala stabilnu populaciju, država mora imati prosječnu stopu nataliteta od 2,1 djeteta

po ženi. U 2015. godini prosječna stopa nataliteta u EU bila je 1,55. U Španjolskoj je bila 1,27. Njemačka ima najnižu stopu nataliteta od svih zemalja u svijetu. Zbog toga se populacija Europe danas održava stabilnom jedino na temelju velike stope imigracije.

Ako se u društvu izgubi koncept žrtve, prije ili kasnije dolazi do posrtnja u braku, sve manje je roditeljstva i društvo pomalo stari i umire. Moj pokojni prethodnik, Lord Jakobovits, znao je to sjajno objasniti. Talmud kaže da kada se muškarac razvede od svoje prve žene, "žrtvenik lije suze" (Gittin 90b). Koja je poveznica između žrtvenika i braka? U oba slučaja, rekao je on, radi se o žrtvama. Brak propada kada se partneri nisu voljni žrtvovati jedan za drugoga.

Židovi i judaizam opstali su unatoč mnogim žrtvama koje su ljudi morali podnijeti za to. U 11. stoljeću, Juda Halevi izrazio je nešto poput divljenja zbog činjenice da su Židovi ostali Židovi unatoč tome što su "lagano izgovorenim riječju" mogli konvertirati na većinske religije i živjeti relativno lagan život (Kuzari 4,23). Međutim, jednako je moguće da je judaizam opstao upravo zbog tih žrtava. Tamo gdje se ljudi žrtvuju za svoje ideale, ti ideali ostaju snažni. Žrtva je iskaz ljubavi.

Nije svaka žrtva sveta. Današnji bombaši samoubojice žrtvuju svoje živote i živote svojih žrtava na način koji smatram svetogrđem. Doista, samo postojanje životinjskih žrtava u Tori moglo je biti način sprečavanja ljudi od prinošenja ljudskih žrtava u obliku nasilja i rata. Ali princip žrtava ostaje. To je dar koji donosimo za ono što volimo i onome koga volimo.■

Prevela Anja Grabar

Rabbi Berel Wein:

Upute za uporabu

Čitav odnos između B-ga i Izraela odražava se u uvodnom glagolu ovotjednog čitanja Tore. Riječ "cav" odražava zapovjedni stav i stav pokornosti. Iako se obrazloženja zapovijedi mogu dati i shvatiti, sama naredba ostaje na snazi i naložena je bez obzira na sve.

G-spod je židovski narod nazvao "B-žjom vojskom". Vojska funkcionira po principu zapovijedi i discipline, ona slijedi naredbe i vjerno ih izvršava. Iako se inicijativu pojedinca uvijek treba cijeniti i diviti joj se, vojska koja u potpunosti funkcionira na toj inicijativi osuđena je na poraz i uništenje.

U svim odnosima u životu potrebna je zapovjedna struktura kako bi zadano bilo ostvareno i izvršeno. Priroda ljudskog društva je takva da moraju postojati oni koji će zapovijedati i oni koji će zauzvrat slušati i izvršavati te zapovijedi. Iz tog razloga riječ kojom se nalaže ispunjenje pozitivnog čina duhovnosti - *micva* - svoj korijen ima u riječi za zapovijedanje.

Stoljećima je razliku između tradicionalnog judaizma i onih skupina unutar židovskog naroda koji su za sebe stvarale nove i različite načine židovske misli i štovanja, činio taj koncept zapovijedanja. Nama je naloženo da držimo Toru na detaljan i

Judaizam posjeduje moralni kodeks koji ga sprečava da se pokorava zapovijedima i naredbama koje su same po sebi suštinski zle i nemoralne

s sofisticiran način. Stavljanjem vlastitih hirova, ideja i političke korektnosti na mjesto B-žje zapovijedi, mi svaki puta otkliznemo putem povijesnog izumiranja.

Na Sinaju smo izjavili da ćemo činiti i slušati i tek potom podrediti zapovijed racionalnom objašnjenju. U doba kada su odanost i poslušnost bilo kojoj vlasti postali rijetki, te se na njih čak gleda s podozrenjem, trijumf tradicionalnog juda-

izma temelji se, sada kao i uvijek, na poslušnosti zapovijedima i njihovom vjernom izvršavanju.

Judaizam ima moralni kodeks koji ga sprečava da se pokorava zapovijedima i naredbama koje su same po sebi suštinski zle i nemoralne. Objašnjenje koje su dali svi nacistički ratni zločinci za svoje bestijalnosti i zločine počinjene u Drugom svjetskom ratu oduvijek je bilo da su oni samo slijedili naredbe.

Judaizam ne dopušta poštivanje nemoralnih naredbi ubojstva i ugrožavanja drugih ljudskih bića. Čak i po cijenu žrtvovanja vlastitog života, čovjeku nije dopušteno ubijati druge iz obijesti. Tora stoga naglašava da čovjeku nije dopušteno dodavati ili oduzimati od B-žjih zapovijedi koje su nam dane.

Rabini Talmuda i kasnijih generacija izgradili su ogradu oko tih zapovijedi kako bi ih zaštitili i sačuvali. Ali nema promjene u vrijednosti i načinu poštivanja zapovijedi. Zapovijed koja se može odbaciti ili zanemariti vlastitim hirom u stvarnosti

(nastavak s 18. stranice) **Rabbi Berel Wein: Upute za uporabu**

nije nikakva zapovijed.

U društvu u kojem nema nepromjenjivih zapovijedi i u kojem je sav moral relativan i podložan promjenama, nedvojbeno će na kraju prevladati kaos i nemoral. Sva povijest, kako židovska tako i opća, svjedoči ovoj nepromjenjivoj istini. Mi smo posvećeni putem slušanja B-žjih zapovijedi i židovske tradicije.

U riječi *cav*, kako nam priopćava naslov *parše*, počiva cijeli smisao života po Tori. *Cav* označava naredbu, red, uputu. Ona ostavlja malo manevarskog prostora za individualnu kreativnost u vršenju obreda i zapovijedi.

Vrednote življenja po Tori dolaze s uputama za uporabu. I baš kao što sve one divne tehnološke naprave u našim životima, da bi svrsishodno funkcionirale, zahtijevaju da se pridržavamo uputa iz priručnika koji dolazi uz svaki od tih uređaja, tako i Tora u duhovnoj oblasti judaizma zahtijeva poštivanje određenih uputa.

Nije slučajno da svaki od blagoslova koje su rabini sastavili da se kažu prije vršenja *micve* u sebi sadrže riječ *v'civanu* – i On nam je zapovijedio, jer sama *micva*, što mi uobičajeno prevodimo u smislu da je to dobro djelo, doslovce označava nešto što je zapovijedeno.

To priznanje da je zapovijedeno, da se predano i precizno slijedi Torin priručnik s uputama ono je što je definiralo judaizam kroz stoljeća. U

današnjem svijetu ima mnogo onih koji nastoje "poboljšati" Toru. Oni su napisali novi priručnik s uputama koji se neprestano mijenja, koristeći slatkorječive pojmove poput "prikladna" "progresivna" "dopadljiva" kako bi opisali molitvenu službu, zapovijedi Tore i Židovske vrijednosti.

Linija rascjepa u današnjem Židovskom životu nalazi se na istom mjestu na kojem je oduvijek i bila, u tom prihvaćanju ili odbacivanju

koncepta *v'civanu*. No Židovska nas povijest uči da ništa što mijenja ovaj koncept ne položi test vremena i neprestane promjene običaja u ljudskom društvu. Samo je stari nastavni priručnik još ostao na snazi i čuva nas, nakon što je sve drugo nestalo sa scene.

Koncept *v'civanu* tare nas u drugom smjeru. Mi se po prirodi bunimo protiv autoriteta koji nam drugi nameću. Od djetinjstva tražimo da sve činimo sami, onako i u vrijeme kad nam se hoće. Stoga možemo shvatiti što su rabini mislili kada su

rekli da je Izreli narod primio Toru na Sinaju i osjećao se kao da mu brdo stoji nad glavom kao teško i prisilno breme.

Ovdje će im biti zapovijedeno da stvari čine na određeni način, da vrednote Tore učine važnijima od svojih vlastitih osobnih želja, logike i načina života. I upozoreni su da će napuštanje Tore, i nepoštivanje uputa iz priručnika na njih dovesti osobne i nacionalne probleme, tragedije, otpad i oštre sudove.

Gora nam još uvijek visi nad glavama, budući da smo svjedoci ove činjenice u mnogim aspektima našeg života. Dakle, ponovo smo napravili puni krug do ideje o *cavu* do *v'civanu*. Koncept *cav* onako kako je objavljen u ovoj tjeđnoj *parši* nije upućen samo Aronu i njegovim potomcima, već je dio nasljeđa judaizma za sve Židove i za sve one koji žele svjedočiti židovskom kontinuitetu u svojim obiteljima te židovskom narodu u cjelini.

Šabat šalom.■

Rabbi Yissocher Frand:

Ne daј da ti udari u glavu!

Ovo tjedna paraša započinje micvom *korban ola*. Aharonu i njegovim sinovima povjerena je ogromna odgovornost vršenja *avoda* u Bejs Hamikdašu, ali nakon što Tora uvodi *korban ola*, prva stvar koja se Aharonu nalaže jest: "I neka svećenik odjene svoju lanenu haljinu i lanene hlače neka stavi na svoje tijelo, i neka podigne pepeo od vatre koja je progutala uznesenu žrtvu na žrtveniku, i neka ga položi pored žrtvenika" (Vajikra 6:3). Ovo je micva d'Orajsa "Terumas HaDešen". Svakog jutra, kao dio *avode*, kohen je uklanjao pepeo drva i prinosa koji su gorjeli prethodne noći.

Chovos HaLevovos, jedno od klasičnih djela o etici i židovskoj filozofiji, koje je napisao Rav Bachye ben Yosef Ibn Paqda, kaže da je razlog za *Terumas HaDešen* to što Tora posebno vodi računa da ljudi ne postanu *ba'alei geva* (oholi ljudi).

Kohen bi mogao pomisliti da je nešto posebno – a zapravo, on i jest nešto posebno. On je među odabranima koji su određeni za obavljanje *avodas hamikdaš*. Ipak, Tora mu nalaže: "Iznesi pepeo!" Tora je vrlo senzibilna prema ljudskim emocijama. Da se Aharon ne bi previše umislio, Tora mu nalaže da svoj dan započne poniznim zadatkom iznošenja pepela.

Prije nekoliko godina shvatio sam da je posljednja stvar koju radim na Erev Jom Kipur iznošenje smeća. Erev Jom Kipur je vrlo poseban dan. Jedemo *seuda hamafsekes* (posljednji obrok prije posta). Blagoslivljamo svoju djecu. Ali posljednja stvar pri-

je odlaska u sinagogu na Erev Jom Kipur je iznošenje smeća.

Pala su mi na pamet dvije misli: Prvo, ovo doista predstavlja ono što svi pokušavamo učiniti na Erev Jom Kipur – izbaciti smeće iz svojih života. Drugo, kada netko uđe u sinagogu na Jom Kipur odjeven u svoj *kitel*, mogao bi doći u iskušenje da pomisli o uzvišenosti svog statusa, kada stupa u Jom Kipur obavljen *kedušom*. Međutim, čovjek bi uvijek trebao imati na umu da se svejedno mora baviti takvim stvarima kao što su vreće za smeće. On i dalje ostaje samo čovjek. Nikada ne bi smio zaboraviti da mora iznijeti smeće. Mora jesti, piti i spavati, i da, još uvijek

mora iznositi smeće. Ako osoba razmišlja u tim okvirima, neće dopustiti da joj stvari udare u glavu i postane *ba'al geva*.

Čast čovjeka ima vrijednost

S jedne strane, kao što smo objasnili, Tora je zabrinuta da Kohen Gadol ne postane *ba'al geva*. S druge strane, Tora je posebno osjetljiva na čast onih koji nemaju toliko sreće – kako siromašna osoba ne bi postala depresivna i slomljena.

Postoji zanimljiva gemara u Bava Kama (92a). Bogati ljudi donosili su svoje

bikurim (prinose prvih plodova) u zlatnim i srebrnim košarama. Siromašni ljudi si nisu mogli priuštiti zlatne ili srebrne košare, pa su svoje plodove kohenu donosili u košarama od trske.

Gemara kaže da su kohanim vratili zlatne i srebrne košare bogatim ljudima jer nisu imali pravo zadržati te dragocjene posude kao dodatnu pogodnost uz primanje prvih plodova. Međutim, kohanim su zadržavali košare od trske koje su primali od siromašnih ljudi. Siromašna osoba je također pri toj transakciji "izgubila" košaru. Rava na ovo primjenjuje staro pravilo "basar anja azla anijusa", što u slobodnom prije-

(nastavak s 20. stranice) **Rabbi Yissocher Frand: Ne daj da ti udari u glavu!**

vodu znači "bogat postaju bogatiji, a siromašni siromašniji".

Ovo je ironično. Bogataš dobiva svoju košaru natrag, dok siromah, koji si to teško može priuštiti, ne dobiva natrag svoju košaru. To me oduvijek mučilo. Zašto kohen zadržava košaru siromaha?

Jednom sam pročitao da je razlog zbog kojeg Tora uzima košaru siromašne osobe to da joj ojača ego. Voće izgleda kao izdašniji dar kada se nalazi u košari. Tora kaže neka kohen zadrži košaru i neka siromašna osoba pretrpi financijski gubitak, ali nek' barem zadrži svoj ponos neokrnjen. Bolje je da siromašna osoba ostane bez košare kako bi *bikurim* izgledali obilni, nego da joj se vrati košara i natjera je da proguta svoj ponos. Tora se jako trudi zaštititi čast čovjeka.

Sjećam se da me netko pitao o prikupljanju novca za *hahmosas kala*.

Bolje je da siromašna osoba ostane bez košare kako bi bikurim izgledali obilni, nego da joj se vrati košara i natjera je da proguta svoj ponos.

Tora se jako trudi zaštititi čast čovjeka.

Jedna je osoba udavala kćer i trebala je financijsku pomoć. Čovjek koji mi se obratio želio je prikupiti novac za tu osobu kako bi platio vjenčanje. Njegovo pitanje je bilo sljedeće: Kad bi ljudima rekao za koga prikuplja novac, nema sumnje da bi mogao prikupiti puno novca (osoba je bila

poznata i cijenjena u zajednici). S druge strane, kad bi htio da to ostane anonimno, ne bi mogao prikupiti toliko, jer takvih molbi ima 5-6 puta tjedno.

U to vrijeme postavio sam ovo pitanje Roš ješivi (Rav Yaakovu Rudermanu zt"l): Treba li navesti ime i prikupiti više novca, ili zadržati to anonimno i prikupiti manje novca? Bez da je trepuno i imalo oklijevao, Roš ješiva je rekao da treba ostati anonimno – "*A mensch's kavod is vert asach.*" (Vrijedi itekako poštovati ponos čovjeka.)

To je ono što učimo od košara. Poštovanje i čast čovjeka vrijede puno. Vrijede toliko da je opravdano zbog njih izgubiti novac. Novac se uvijek može nadoknaditi, ali *kavod habrijos* i ponos mnogo je teže nadoknaditi. ■

Rabbi Shaul Rosenblatt:

Što je zapravo sloboda?

Ovotjedni odjeljak nastavlja sa temom žrtava.

One su nabrojane i objašnjene do u detalje.

Bojim se da u tome nema baš mnogo priče...

Dobro, dakle, kako je blagdan Pesah povezan sa slobodom o kojoj sam govorio prošlog tjedna: slobodom izbora?

Najprije, dozvolite mi da razjasnim da kada mi, Židovi, slavimo slobodu na Pesah, mi ne slavimo slobodu od fizičkih okova Egipta. Velika je stvar što više nismo robovi, ali to nije bila srž priče o izlasku.

Egipat je bio pogansko društvo. I židovski narod našao se uhvaćen u njegovoj mreži. Kult obožavanja, seksualnih devijacija i potpuni nedostatak morala bili su atraktivni i primamljivi. Izlazak je bio proces ostavljanja svega toga iza sebe i posvećivanja životu istine, življenju u skladu sa vlastitim vrijednostima i mudrošću, umjesto da budemo privučeni ispraznim strastima trenutka. To je sloboda koju mi Židovi slavimo i cilj nam je prisjećati se te slobode tijekom Pesaha.

Na simboličkoj razini, spomenuo sam ranije da *maca* (*maces*), jednostavan kruh, predstavlja slobodu. Ako ste je ikad jeli 8 dana, onda ćete znati da ne nadražuje baš previše naše okusne pupoljke. S druge strane, *hamec* (kvasac) predstavlja naše želje. Torte, keksići, krafne, svježi kruh iz pećnice... prizivaju naše že-

lje. Oni predstavljaju područja u kojima sami sebe nalazimo 'zarobljenima' u onome što bih ja danas nazvao 'razmišljanjem iz navike'; svijet

**Svrha je ovog perioda
u židovskom kalendaru
da si uzmemo vremena
da kod sebe identificiramo
ono što je izmaklo
našoj kontroli**

bi možda generalno rekao da je riječ o 'ovisnostima'. Bespomoćni načini povezivanja sa svijetom iz kojih ne vidimo izlaz. Želja za šećerom, iako znam da nije zdravo. Pušač koji želi prekinuti sa pušenjem, ali si ne može pomoći. Posuđivanje novca uz visoke kamate kako bi moglo nastaviti s kockanjem. Što god to bilo, svako ljudsko biće ima neka područja u kojima zapne.

Prva stvar koju činimo prije Pesaha jest da svoje domove čistimo od *hameca*. A ono izvanjsko je samo vodič za unutarnje. Tako je ovo doba godine vrijeme kada judaizam preporuča da pogledamo u sebe i vidimo u čemu smo slobodni, a u čemu nismo. Gdje smo izgubili kontrolu? U kojim područjima naš život vode naše želje, a ne naše odluke? Radimo li da bismo živjeli ili živimo da bismo radili? Odlučujemo li aktivno koliko ćemo vremena provesti sa svojom djecom, ili dozvoljavamo da nam druge stvari odvuku pažnju? Postajemo li često ljutiti kada stvari ne idu onako kako smo zamislili, ili zadržavamo perspektivu? Lista je dugačka i sada je vrijeme kada ju Židovi rade.

Svatko od nas ima svoja područja koja su izmakla kontroli; uzeti si vremena da ih identificiramo ono je što je poanta ovog perioda u židovskom kalendaru. Moramo pretražiti svaki kutak i pukotinu u nama ne bismo li našli *hamec*. Moramo sve to izvaditi na stol tako da bi na dan prije Pesaha... No, to ćemo ostaviti za sljedeći tjedan.

Ako ste Židov (a ne isključujem nikog tko nije, samo želim izbjeći da zvučim kao netko tko pokušava preobratiti ljude na judaizam!), zašto ne biste uzeli kratak period nadolazećeg tjedna i saznali gdje leži vaš vlastiti *hamec*? Napravite svoju listu, a sljedećeg tjedna govorit ću o tome što s njome učiniti.

Šabat šalom.■

Prevela Anja Grabar

Rabbi dr. Abraham J. Twerski:

Uzvišena vatra žrtvenika gasi ono negativno

Ovaj dio Tore opisuje prinos *ola*, koji se u potpunosti spaljuje na *mizbe'ahu* (žrtveniku), i *kohanim* od nje ništa ne jedu. Talmud kaže da je za *kohanim* trebalo strogo upozorenje u vezi žrtve *ola* jer je ona uključivala financijski gubitak. Jedno je mišljenje da su *kohanim*, budući da je *ola* bila u potpunosti spaljena i da se ništa od nje nije jelo, mogli postati aljkavi u svojoj službi.

Ovako površno, to zvuči apsurdno. *Kohanim* su od ostalih prinosa imali više mesa nego li su mogli pojesti. Zašto bi ih bilo briga ako se jedan prinos spaljuje u potpunosti?

Tora ukazuje na iracionalnu prirodu gramzivosti. Multimilijarder koji ne bi mogao potrošiti ni djelić svog bogatstva da živi i tisuću godina, još uvijek želi povećati svoje bogatstvo. Zašto? Zato! To je poput mentaliteta alkoholičara koji na gostionici vidi znak, "Veliko otvorenje! Platite 1 euro – i pijte koliko želite", pa kaže: "Dajte mi za 2 eura".

Kohanim nisu imali koristi od mesa žrtve *ola*, pa kako im ono nije bilo dostupno, mogli su biti aljkavi u obredu koji su vršili.

Misli pozitivno

Vatra na žrtveniku održavat će se da gori na njemu, ne smije je se ugasisi (6,5)

Mnogo je knjiga napisano o vrijed-

nosti pozitivnog razmišljanja. Nema sumnje da pozitivan stav može utjecati ne samo na naše ponašanje, nego i na funkcioniranje našeg tijela. Brojne studije, potaknute knjigom *Anatomija boli* Normana Cousinsa, pokazale su da se pacijenti koji imaju pozitivan stav mogu bolje i brže oporaviti. Iznesene su različite sugestije kako postići optimističan stav čak i kada ste suočeni s nedaćama.

Nešama je po prirodi B-žja.

**Nešama je dah života
božanskog podrijetla
i ona žudi da se ponovno
spoji sa svojim Izvorom**

R. Shneur Zalman, Baal HaTanya, predložio je jedinstveni prijevod gore navedenog stiha. Može ga se pročitati ovako: "Vatra na žrtveniku održavat će se da gori u njemu

(*kohenu*). Vi ćete ugasisi negativno."

Sugerira se da prinosi na žrtveniku simbolički ukazuju da moramo shvatiti da životinjska priroda u nama mora biti podređena i potčinjena B-žanskoj *nešami*. To se može postići kada osoba ima žarku želju da se sjedini s B-gom, jer *nešama* je zapravo po prirodi B-žja. "On (B-g) udahnu u njegove nosnice dah života" (Postanak 2,7). Zohar komentira da kad netko napravi izdah, on izdahne nešto iz svoje nutrine, dakle, kada je "B-g udahnuo u njegove nosnice dah života", On je (da tako kažemo) "izdahnuo" iz sebe. *Nešama* je dah života božanskog podrijetla i ona žudi da se ponovno spoji sa svojim Izvorom. Prepreka ovom ponovnom sjedinjenju su svjetovne želje zemaljskog tijela. Kada su one potčinjene *nešami*, barijera bude otklonjena i *nešama* se može ujediniti s B-gom.

Naša je povijest prepuna *cadikim* koji su bili u stanju sačuvati prisebnost i nedaće ih nisu slomile. Psalmist kaže: "On se neće bojati loših vijesti, njegovo je srce postojano, pozdaje se u B-ga." (Psalam 112,7) I još: "A za mene, B-žja je blizina moje dobro" (isto 73,28). Osoba koja ima žarku žudnju za sjedinjenjem s B-gom može izdržati nevolje i može pozitivno misliti čak i pod najstresnijim okolnostima.

To je, kaže R. Shneur Zalman, značenje gornjeg stiha. Onaj tko u sebi nosi uzvišenu vatru žrtvenika, uvijek može ugasisi negativno. ■

Rabbi David Goldwasser:

Priznanje

Maharil Diskind komentira odabir riječi *pesukima* s obzirom na dvije različite žrtve okajnice. Ako netko donese kozu, *pasuk* kaže (Vajikra 4,31): "... i Koen će mu omogućiti da se pokaje i bit će mu oprošteno." Ako odabere donijeti ovcu kao žrtvu za okajanje grijeha, *pasuk* kaže (Vajikra 4,35): "... i Koen će mu omogućiti da se pokaje za grijeh koji je počinio i bit će mu oprošteno."

Sama Tora dopušta čovjeku da odabere koju će životinju donijeti kao okajnicu. Zašto se onda ovdje čini kao da postoji razlika u ishodu između te dvije prinesene žrtve?

Maharil Diskind citira Talmud (*Sota* 32b) koji kaže da je rabin Johanan rekao u ime rabina Šimona Bar Johaja da su mudraci uspostavili ti-

hu molitvu *Šemone esrei* kako grešniku ne bi bilo neugodno kad mora priznati grijehe usred molitve. To se saznaje iz *korban hatos* (žrtve okajnice) i *korban ola* (žrtve paljenice), koje su obje zaklane i pripremljene u sjevernom dijelu Azara, bez vidne razlike.

Talmud onda propituje ovu izjavu i napominje da je, u stvari, tu vrlo očita razlika u tome što okajnica može biti samo ženska životinja, dok je žrtva paljenica baš muška životinja. Talmud odgovara da ljudi neće obratiti pažnju na to. Razlika je minimalna.

Međutim, postoji mogućnost da netko može, u stvari, razabrati da pojedinac žrtvuje *korban hatos*. Talmud onda navodi da je to izbor te

osobe. Ako odluči donijeti kozu, onda će svatko znati za njegovu sramotu. Talmud (*Berachot* 12b) uči da je čovjeku, ako počini grijeh, a onda mu zbog toga bude neugodno, oprošteno za sve grijehe.

Talmud kaže da je rabin Johanan rekao u ime rabina Šimona Bar Johaja da su mudraci uspostavili tihiu molitvu Šemone esrei kako grešniku ne bi bilo neugodno kad mora priznati grijehe usred molitve.

Prema tome, napominje Maharil Diskind, grešnik koji odluči donijeti kozu kao žrtvu okajnicu, prouzročio si je sramotu jer će svatko znati da je napravio *aveira*. Toj osobi, u *pasuku* se kaže (*ibid.*, 4,31), oprošteno je. Ne navodeći za što mu je oprošteno, *pasuk* nas uči da su mu doista oprošteni svi grijesi.

HaRav Aharon Leib Shteinman kaže da bi pojedinac uvijek trebao biti skroman. Ako je osoba posramljena, to je zapravo korisno za nju jer stječe *Olam Haba* (svijet koji dolazi). U stvari, posramljenost i stid su ni sa čime usporedive nevolje ako je nekome određena takva kazna. S jedne strane, bol je najveća, ali ne šteti mu tjelesno, niti šteti njegovom imetku. Drugo poglavlje *To-*

Rabbi Chanan Morrison, Rav Kook Torah:

Žrtva ola i proročanstvo

Krajnji cilj službe u Hramu je *hašra'-at Šehina*, dovođenje B-žanske Prisutnosti u naš fizički svijet. Taj je cilj jasno povezan s jedinstvenim fenomenima b-žanskog nadahnuća i proročanstva. B-ža Prisutnost u Hramu, na nacionalnoj razini odgovara prebivanju proročanstva u umu proroka.

Posebno, žrtva *ola*, potpuno spaljena na žrtveniku, odgovara najvišoj razini komunikacije između nas i B-ga, uzvišenoj razini na kojoj materijalni svijet nema nikakve važnosti. Kao što je vatra žrtvenika potpuno progutala fizički aspekt žrtve, tako i ova vrsta duhovnog susreta potpuno nadilazi naše fizičko postojanje. Proučavanjem službe *ola* možemo steći uvid u proročko iskustvo.

S onu stranu fizičkog

Svakodnevna žrtva *tamid* potpuno je izgorjela u vatri na žrtveniku tijekom noći. Što se radilo s pepelom? Sljedećeg dana, kohen je stavio jednu lopatu pepela pored žrtvenika. Da bi odstranio ostatak, presvukao se u manje važno ruho i prenio pepeo na obredno čisto mjesto izvan tabora.

Dakle, vidimo da je služba *ola* uključivala tri različite lokacije, svaku sa sve nižom razinom svetosti:

1. Vatra povrh žrtvenika.
2. Pored žrtvenika, gdje je stavljena lopata pepela.
3. Obredno čisto mjesto izvan tabora za preostali pepeo.

Tri faze

Proročko iskustvo je plamen svetih vatri unutar ljudske duše, b-žanska

interakcija koja nadilazi običan život. Ovaj izvanredni događaj odgovara prvoj fazi, noćnom spaljivanju žrtve u vatri svetog žrtvenika.

Međutim, prorok želi proširiti utjecaj ovog uzvišenog iskustva tako da ono ostavi traga na njegovim karakternim crtama i unutarnjem životu. Ovaj trud odgovara stavljanju dijela pepela, preobraženog plamenima žrtvenika, pored žrtvenika. Ovo je sekundarna razina svetosti, nalik onim aspektima života koji su bliski samoj svetosti, gdje se dojmovi svete vizije mogu pohraniti u čistom stanju.

Najniži izraz proročke vizije je njezino javno objavljivanje. Obavješćavanje naroda o sadržaju B-žje poruke i na taj način prožimanja života i ljudskog morala b-žanskim svjetlom – to se odvija na perifernijoj razini. Izvan unutarnjeg tabora, na granici s područjem svjetovnog života, kohen javno iznosi preostali pepeo. Međutim, čak i ovo područje mora biti obredno čisto, kako bi prodorni utjecaj svete službe mogao ostvariti svoj učinak. Zbog njegove javne poruke, kohen-prorok mora se donekle spustiti sa svog prijašnjeg stanja svetosti i presvući se u manje važno ruho. Metaforičkim jezikom učenja: "Odjeća koju sluga nosi dok kuha za svog gospodara ne smije se nositi kada poslužuje gospodara vinom" (Šabat 114a).

Stalna vatra na žrtveniku

Tora zaključuje svoj opis službe *ola* upozorenjem da vatra na žrtveniku treba neprestano gorjeti: "Neka svećenik naloži drva na njoj svako jutro" (Lev. 6:5). Zašto se ovo sada

spominje?

Upravo na ovom mjestu, nakon što je kohen-prorok napustio unutarnju jezgru svetosti kako bi se posvetio svakodnevnom životnim poslovima, on mora biti svjestan stalne vatre na žrtveniku. Unatoč njegovoj uključenosti u praktične i svjetovne aspekte života, sveta vatra nastavlja gorjeti u srcu. Ovo je jedinstvena osobina vatre na žrtveniku: ona s udaljenosti može zagrijati i uzdignuti svaku dušu Židovskog naroda. Ova sveta vatra je moćna, sveta ljubav koja se ne može ugасiti, kao što piše: "Silne vode ne mogu ugасiti ljubav, niti je rijeke mogu odnijeti" (Pjesma nad pjesmama 8:7).

Ipak, nije dovoljno da sveta vatra gori samo u nutarnjim dubinama srca. Kako možemo osigurati da njezini plamenovi dosegnu sve aspekte života i prežive "silne vode" svjetovnog života?

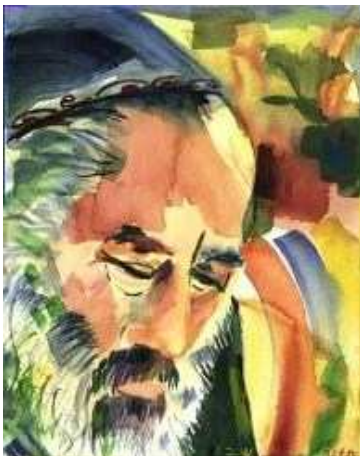
Završne upute Tore predstavljaju rješenje ovog problema: "Neka svećenik naloži na njemu drva svakog jutra." Koja je svrha ovog svakodnevnog postavljanja drva za loženje? Novi komadi drva hrane svete plamenove žrtvenika. Sličan izraz svakodnevnog duhovnog obnavljanja nalazimo u Izaiji 50:4: "Svakog jutra On mi budi uho da čujem prema nauku." Kao što svakodnevno obnavljanje ognjišta žrtvenika oživljava svetu vatru, tako i svakodnevno promišljanje B-žjih čuda i obnovljeno proučavanje Njegove Tore pomlađuju dušu. Ovo obnavljanje osnažuje dušu, dajući snagu za nova djela i težnje, te budi novi duh života iz unutarnje vatre duše.■

Rabbi Shlomo Carlebach:

Sveta drskost

Što ako želim učiniti nešto vrlo sveto, a cijeli mi se svijet smije? Za to moram imati svetu *hucpu*, (odvažnost) *azuz d'kduša*, svetu drskost. Ako cijeli svijet kaže za mene da sam lud, kako može biti da nisam lud? Kad sam se rodio, B-g mi je podario tu svetu drskost da učinim ono što znam da trebam učiniti. Na primjer, ja smatram da bih trebao nositi *jarmulku* (okruglu kapicu). Uđem na neko mjesto, i svi mi se počnu smijati: "Jesi li ti lud? Jarmulka! Ti si demode! Ti si glup!" I ja onda kažem, "O, oprostite. Da, stvarno ste u pravu. Mi živimo u civiliziranom svijetu. Što će mi *jarmulka*?" Reb Nahman pita: "Što time činim samom sebi?" Ja nisam samo skinuo *jarmulku*. To je jasno samo po sebi. Nego kad nešto učinim zato što su mi ljudi rekli da to trebam ili ne tre-

bam učiniti, ili da to ne izgleda lijepo, znate što se događa meni? Ja stvaram *p'gam*, manu, nedostatak. Ja uništavam svoju svetu drskost. Jeste li ikad vidjeli nekoga tko za dva novčića polije čitav svijet? Zato što su oni pali tako nisko? Jer su

svojim vlastitim rukama uništili svoj *azuz d'kduša*.

Reb Nahman kaže nešto vrlo tužno. Ako uništite onu svetu drskost koju imate, kazna je da postajete rob ljudi. Reb Nahman je vrlo oštar u vezi toga. On kaže da se postavlja pitanje, jeste li B-žji sluga, ili sluga ljudi? Nema trećega. B-g kaže: "Pogledaj se. Što si to? Prije si bio moj sluga. Dao sam ti žilavu *hucpu* da radiš dobro, a ti radije slušaš ljude. U redu, budi njima rob. Odluči se tko ti je gospodar." Ako si B-žji sluga, onda si najuzvišenija osoba na svijetu, jer točno znaš što je dobro. Ako znaš što je dobro onda ne slušaš nikoga - samo ono što ti nutrina tvoje duša kaže da je dobro. Kad izgubim svoju svetu drskost, onda sam rob svakoj budali. U trenutku kad postanem rob svakoj budali, ja mrzim tog *šmendrika* (budalu), jer je on moj gospodar. Jeste li kada vidjeli da rob voli svog gospodara? Nemam dostojanstva, nemam kičme. Ne mogu više podnositi ljude. To je vrlo čudno. Mi uvijek mislimo da ako ne poslušamo ljude kada nam kažu da učinimo nešto loše, da time odlazimo na drugu stranu, a želimo biti dio mase. Samo pogledajte tu masu - mislite li da oni vole jedni druge? Oni se mrze. Isto je i što se vas tiče.

Kada slušate ljude vi postajete njihov rob, nije da ih volite. Nemojte mi reći da slušate ljude zato jer ih volite. Nemojte se zavaravati. Vi

slušate ljude zato što ne stojite čvrsto na svojim vlastitim nogama. Ako imate *azuz*, tu svetu drskost prema ljudima, onda možete stvarno voljeti ljude jer niste njihov rob.

Reb Nahman kaže nešto drugo. Što je s odnosom ljudi prema vama? Ako imate svetu *hucpu*, ako ste dovoljno čvrsti da stojite na vlastitim nogama, ništa vas ne može pokolebati. Tada vas svijet uistinu voli. Ljudi vas *mamash* (istinski) vole. Ako netko uđe s *jarmulkom* i svi mu se počnu smijati, a on ju i dalje nosi, oni se mogu i dalje smijati. Zna li što onaj koji se smije stvarno misli? "*Gevalt* (čudesno)! Zaista ga poštujem." Ako ja nosim *jarmulku*, a ljudi mi kažu, "Skinu je - ovo nije mjesto za to!" I ja se suzdržim od toga, ljudi će kroz smijeh reći: "Ovaj stvarno ima čvrst karakter, to je čovjek! Zna te kakvi su ljudi? Kada ih slušate, pljuju na vas. Kada ih ne slušate, vole vas. Najluđa stvar na svijetu!"

Možete li si zamisliti? Reb Nahman kaže da morate imati svetu *hucpu* prema *cadikim*, prema svetim ljudima. Ona mora biti toliko snažna, da ako se zagledate duboko u svoju dušu, jasno vam je što morate učiniti, i nema ničega i nikoga na svijetu tko vas može zaustaviti. Morate stvarno svim srcem biti uključeni u to - morate to *mamash* učiniti radi B-ga. Reb Nahman ne kaže samo da morate imati svetu *hucpu* prema *cadikim*, morate imati svetu *hucpu* prema B-gu! Morate doći

(nastavak s 28. stranice) **Rabbi Shlomo Carlebach: Sveta drskost**

B-gu i reći Mu: "B-že, ja moram biti Židov, moram biti svet, i moram biti blizu Tebe, i Ti me ne možeš odgur-nuti od Sebe." Morate reći B-gu: "Istina je da sam 15.000 puta počeo iznova, i svaki puta sam pao, ali B-že, govorim Ti istinu. Nikad te neću ostaviti, zato mi radije dopusti da Ti se približim." To je kao da se želim približiti B-gu, a On me malo udari, odgurne me. Želi vidjeti koli-ko sam čvrst. Kada se vraćam na-trag time Mu kažem, "Ne smeta me. Možeš me udarati, ali ja ću se ipak vratiti." To je zapravo *hucpa* prema B-gu. Reb Nahman kaže da je to to-liko duboko da on to ne može bolje pojasniti, ali blago onome koji ima dovoljno *azuz d'kduša* da se približi

B-gu.

Reb Nahman pita kako izgleda ra-zgovor s dobrim prijateljem. To zna-či uzeti svog prijatelja i usaditi mu *hucpu* koja mu daje snagu da zna kako činiti ono što je ispravno.

Što je zlo u svijetu? Zamislite da netko želi učiti, želi učiniti nešto sveto. Zlo ne kaže da je to loše. Zna-te kako vas vrag, da kažem na taj način, pridobija? Vrag namjesti pri-jateljsko lice, pa razgovara s vama, i želi vam oduzeti svetu *hucpu*. Zlo dođe i kaže: "Slušaj me. Dugo te već poznajem i dobro te znam. Ti li si svet? Ti si Židov? Ti si učen? Koga ti zavaravaš? Nećeš to moći učiniti. Znam te." On ti kaže: "Slušaj, moraš

biti realan, moraš poznavati svijet, pa ovo, i ono, budi razboriti, posjeti psihijatra ...", i namjesti masku do-brog prijatelja. Reb Nahman kaže da se čuvate vragova koji izgledaju kao prijatelji.

Što učiniti u tom slučaju? Morate reći svom zlu: "Dosta, prekini! Ja ne slušam čak ni B-ga ako me udari. Ne slušam te, čak ni ako je to istina. Ja ne slušam nikoga." B-g vas samo testira. B-g želi da postanete čvrsti. Kad se Jaakov Avinu hrvao s anđe-lom, on se hrvao s B-gom. Što to znači? B-g u vaše srce šalje jedno malo zlo da vas učini jačim. Svaki put kada se hrvate sa svojim dušom vaši mišići postaju snažniji.

Reb Nahman kaže da cijeli *jidiškajt* (Židovstvo), sve službe B-gu, ovise o tome koliko svete *hucpe* imate u sebi. On kaže da svetu *hucpu* morate imati prema svojim fizičkim želja-ma, prema svojim duhovnim želja-ma, i da morate imati svetu *hucpu* čak i prema najsvetijim snovima ko-je imate, i da učinite upravo ono za što znate da B-g želi da učinite u tom trenutku.

Onda on kaže da su svi sveti *cadi-kim* dosegli takve visine, ne zbog to-ga što su znali više, ili zato što su im duše bile svetije, oni su uspjeli doći do tamo samo stoga što su imali ovu svetu *hucpu*. Ljudi koji nisu sti-gli do tamo nisu imali dovoljno *azuz d'kduša*.■

(nastavit će se)

Prevela Tamar Buchwald

Rabbi Shaul Youdkevitch, Live Kabbalah:

TJEDNI ZOHAR: CAV

Parša (priča) Cav je druga *paraša* nove knjige – Levitskog zakonika i uvijek dolazi u proljeće. Zašto je to najbolje vrijeme za čišćenje i pročišćavanje?

Prošlotjedna *paraša* (odjeljak Tore, odnosno priča) imala je poruku da se knjiga *VaJikra* (Levitski zakonik) uglavnom bavi žrtvama u Hramu (*korbanot*) koje simboliziraju alate za približavanje (*lekarev*) Stvoritelju.

Ovaj tjedan *paraša* "Cav" počinje riječima: "G-spod reče Mojsiju: Daj Aharonu i njegovim sinovima ovu naredbu ...", a Zohar objašnjava da "ne postoji zapovijed, nego samo štovanje idola (*avoda zara*)". Znači, kad god na bilo što reagiramo i kada postupamo kao da se ravnamo po zapovijedi, to je štovanje idola. Idolopoklonstvo se može definirati kao davanje kontrole nad našim životom, našom vezom s vlastitom dušom i sa Svjetlom nečemu što je izvan nas. Zašto?

Glavna je svrha stvaranja bila podijeliti blaženstvo i dobrotu sa stvorenim bićima, s nama. Međutim, mi smo odlučili da svu tu dobrotu ne primimo pasivno; mi smo ju htjeli zaraditi kroz svoj vlastiti rad i trud. Odlučili smo da i mi želimo biti stvaratelji, i time smo dobili moć slobodne volje, s kojom je došla sposobnost da kontroliramo svoju sudbinu. Stoga, kad god izgubimo kontrolu nad svojim životom, svojim osjećajima i mislima, mi se nalazimo u stanju idolopoklonstva.

Zbog toga je naš cilj da budemo u stanju ravnoteže. Zohar objašnjava da se sveto bogoslužje u Hramu zasnivalo na tri sile: *kohenu*, levitima i Izraelu - inicijali su *KLI* (כלי - "posuda"), a da bi "posuda" bila savršena i cijela, kako bi mogla u sebe prihvatiti sve obilje stvaranja, ona mora sadržavati te tri sile: "*kohen*" je sila desne kolone - davanja i dijeljenja; "*Levi*" je sila lijeve kolone - želje za primanjem (to je sila *dina* - presude); "*Izrael*" je središnja kolona - sila ravnoteže.

Paraša nam govori da je uloga *kohena* da osigura da "... *vatra mora stalno gorjeti na žrtveniku*". Komentatori pitaju kako to da se *kohen* koji simbolizira desnu kolonu mora nositi s vatrom koja simbolizira lijevu kolonu? No, očito postoje dvije vrste vatre (na hebrejskom *eš*): *eš zara* (vatra štovanja idola) i *eš kodeš* (vatra svetog bogoslužja). Kad god nas kontrolira moć *dina*, dok proživljavamo ljutnju, frustraciju, depresiju, itsl. tada znamo da u nama gori *eš zara*, koja nas uništava i razara. Ovu se vatru može jedino savladati *eš kodešom*. Ako u nama stalno gori zapaljeni *eš kodeš*, vatra da činimo dobro, za našeg bližnjega, ta će vrsta vatre prevladati i ukloniti ovu *eš zara*. Mi u sebi moramo probuditi vječnu vatru i na sebe gledati kao na žrtvenik na kojem neprestano gore žrtve. Ovaj unutarnji ushit pomoći će nam da svladamo *eš zara* koja je u nama i dovest će nas bliže Stvoritelju.■

Prevela Tamar Buchwald

Bliseri hasidske mudrosti

Umišljenost

Baal Šem Tov se nikada nije previše zamario izborom i pripremom svoga nasljednika. Kako su se njegovi dani bližili kraju, haside je sve više mučila misao o pronalaženju novog učitelja. Kada su napokon smogli snage da ga izravno upitaju, on im je savjetovao da jednostavno sami potraže nasljednika među učiteljima koji će biti dostupni u tom trenutku.

"A kako ćemo prepoznati onoga pravoga?" upitaše hasidi.

"Upitajte ga kako da se čovjek oslobodi umišljenosti," odgovori im učitelj.

"I onaj koji zna odgovor, on će biti naš novi učitelj," u glas će hasidi.

"Upravo suprotno," odgovori im Baal Šem Tov. "Tko god tvrdi da zna kako se riješiti umišljenosti, taj je lažov. Umišljenost se javlja s prvi tračkom svijesti o sebi. Taj 'ja' se nikada ne može riješiti samoga sebe, to je poput zuba koji bi želio zagristi u samoga sebe. To je jednostavno nemoguće, a kada netko tvrdi suprotno, upravo to predstavlja vrhunac umišljenosti." ■

Neki mislioci tvrde da su dobro i zlo dvije podjednako jake snage, dok drugi čak misle da je zlo snažnije. Oni smatraju da je ljudska priroda u suštini sebična te da je moral nametnuta kategorija koja nam daje mogućnost za miran suživot. Tvrde da većinu ljudi kontrolira zlo koje je u njima samima, te da je svijet u osnovi ispunjen nebrigom i zlom.

Biblija nas uči da je takvo razmišljanje nesumnjivo krivo. Postoji samo jedan B-g i On je dobar; iz toga proizlazi da je sve što je On stvorio, uključujući čovjeka i naš svijet, u suštini dobro. Svi mi, duboko u našim srcima, nosimo prirodnu sklonost prema pravdi i vrlini, a odbojne su nam nepravda i iskorištavanje. Mi živimo u iskrenoj nadi i vjeri da će se stvari s vremenom popraviti.

Činjenica da živimo u svijetu u kojemu često "pobjeđuje zlo" i dominira sebičnost, rezultat je našeg zapostavljanja duhovnih vrijednosti, a davanja prednosti materijalnom. Nakon što su Adam i Eva zgriješili, stvorena je dihotomija između materije i duha. Umjesto da ga doživimo kao "posudu" za božansko "svjetlo", mi smo svijet počeli doživljavati kao neovisnu, samodovoljnu stvarnost. Upravo to izvrtnje stvara prostor za zlo; ali dobrotu je stvarna i "opipljiva" vrlina; zlo, samo po sebi, nema snage. ■

~ R. Menachem Mendel Schneerson

Tko god ne vidi B-ga na svakom mjestu,
ne može Ga vidjeti nigdje. ■

~ R. Menahem Mendel iz Kotzka

Alan Morinis

Program musara

Smirenost – Menuhat ha'nefeš

Kušnje nam predočavaju plan rada
za naš duhovni razvoj

"Onaj koji je ovladao smirenošću stekao je sve." (Rabin Simcha Zissel Ziv, Alter iz Kelma)

Židovski izvori koriste nekoliko izraza za duševnu osobinu nenarušene mirnoće. Izraz koji nam najviše govori je *menuhat ha'nefeš*, smirenost duše.

Smirena duša kreće se mirno i predvidljivo, bez obzira što se događalo u vama i oko vas. Ja to uspoređujem s jahanjem na valovima. Dok se valovi podižu i spuštaju, smirena duša jaše na krijesti vala, držeći se uspravno, u ravnoteži, i krećući se u smjeru koji ste izabrali, mada je istovremeno izvanredno osjetljiva na sve sile koje sa svih strana djeluju.

Ali prije nego li otkliznemo u ovo

mirno i omamljujuće more, želim iznijeti jedno od prvih musarskih učenja koje je potaknulo moje zanimanje za ovu tradiciju. Učenje je to rabina Israela Salantera, oca pokreta musara, koji je rekao:

Dok god netko živi mirno i spokojno u službi B-gu, jasno je da je on daleko od istinske službe.

Ovdje smo upozoreni da su "mir i spokoj" suprotnost duhovnoj službi. Kod rabina Adina Steinsaltza eho ovog osjećaja odzvanja na sveobuhvatniji način, kako je napisao u knjizi *The Thirteen Petalled Rose*, Ruža s trinaest latica:

Židovski pristup životu smatra osobu koja se prestala kretati – onoga koji je prožet osjećajem dovršenja, mira, velikog svjetla odozgo koje ga je navelo da počine – kao nekoga tko se izgubio na putu. Samo onaj koga svjetlost i dalje poziva, za koga je svjetlo jednako udaljeno kao i uvijek, samo njega se može smatrati da je primio neku vrstu odgovora.

Ova nam učenja kažu da vas Židovsko duhovno putovanje ne bi trebalo dovesti u stanje koje se naziva mir i spokoj. Umjesto toga, ako do toga dođe kad se u nekom trenutku zaustavite na putu, onda ste putovali pogrešnom stazom. Ako živite u stanju smirenosti, morate se protresti i probuditi, jer očito ste zaspali.

Zavodljiva je pomisao da se u potpunosti pobjegne od oluja i previranja života. Ugoda, slatka i meka, poziva nas da se uuškammo i uto-nemo u san. Može li to biti duhovni cilj? Zamislite si da se nalazite na ljestvama. Biste li željeli zaspiti?

A ipak je *šalom* - mir - jedna od najviših židovskih vrijednosti. A *menuha* - smirenost i počinak - suština šabata.

Pa kako možemo pomiriti pozitivne i negativne strane staloženosti?

Stvar je u tome da možemo imati oboje. Kada posjedujemo duševnu osobinu staloženosti to ne znači da je ona kraj naših borbi, već je ona zapravo unutarnja vrlina koja nas osposobljava da se s njima uhvatimo u koštac.

Teške se situacije pojavljuju u svačijem životu. To nije slučajno. Život je sazdan tako da pred dušu stavlja duhovne kušnje (na hebrejskom *nisjonot*) koje izravno ciljaju na one osobine vašeg unutarnjeg života na koje ste posebno osjetljivi. To je ono što ih iskušava! Ako ste osoba sklo-

(nastavak s 32. stranice) **Alan Morinis** Program musara

na bijesu i netko vas nagazi po prstu (doslovno ili figurativno), ili ste u silnom iskušenju da ukradete nešto, a netko vam pred nosom ostavi otvorenu torbicu, onda se nalazite na duhovnom testu.

Koje je najbolje rješenje? Učiniti što je potrebno prilikom kušnje i odnijeti pobjedu s izvanrednim uspjehom. To znači posegnuti u tu *midu* (duševnu osobinu) na način koji za vas nije lagan, a dobar je za dušu.

U stvarnom se životu, međutim, događa da možete krenuti u jednom ili drugom smjeru. Zbog toga je ovo istinski test. Ako prođete na tom testu, onda taj aspekt vašeg unutarnjeg bića biva ojačan i vi zaslužite pravo da krenete dalje. U protivnom, najvjerojatnije ćete se ponovno susresti s tim istim testom u ne-

kom budućem trenutku.

Kada razmišljamo o testovima tijekom našeg plana rada za razvijanje, vjerojatno nam na pamet dolaze negativna iskušenja - požuda, pohlepa, gnjev, bahatost. No, ima i pozitivnih izazova. Uspjeh, na primjer, ponekad može biti veći izazov od neuspjeha, jer se bahatosti i pohlepa bolje hrane na uspjehu nego li na neuspjehu.

Tako život neprestano na naš kućni prag donosi ispite, bez obzira prolazimo li kroz mračni period ili nam sve ide dobro. Mi sami sebi činimo uslugu time što prihvaćamo svoje bitke - jer one su neizbježne, izravno utkane u plan rada. U stvari, ako smo se posvetili svom vlastitom napredovanju, nećemo ni poželjeti da naše borbe prestanu!■

**Definicija mira je
prevladavanje prepreka
i usredotočenje na jedan
cilj koji usmjerava sve
odluke osobe.**

**Ako netko u svom
vidokrugu stalno drži
jedino cilj Tore i micvos,
on onda neće nikada
biti slomljen niti će
biti uplašen.**

**Sve zahtjeve koji se
postavljaju pred njega
i sve odluke s kojima se
suočava određivat će
taj jedan cilj.**

(Ehpraim Menashe Jacobson)

Iz domaćeg tiska

OPROŠTAJ OD VELIKANA

'Takvih ljudi gotovo da više i nema'

Jutarnji list, 7.4.2025.

Na komemoraciji održanoj u ponedjeljak u zagrebačkom Kazalištu Komedija kolege, suradnici i prijatelji oprostili su se od Alfija Kabiljo, istaknutog dirigenta, aranžera, pijanista, tekstopisca, libretista i producenta koji je nedavno preminuo u 90. godini života.

Komemoracija, na kojoj je bio i predsjednik RH Zoran Milanović, priređena je u Kazalištu koje je u više od pola stoljeća bilo obilježeno njegovom glazbom.

"Mjuzikl 'Jalta, Jalta' postao je simbol Komedije, a njegova djela izvođena su više od 1300 puta. Obitelj Kabiljo nedavno je kazalištu darovala pianino na kojem ga je skladao, sada je izložen u foajeu. Kabiljo je stvorio opus koji spaja političku satiru, humor i nostalgičnu atmosferu Zagreba, ostavivši ne-

izbrisiv trag u hrvatskom glazbenom kazalištu", istaknuo je ravnatelj Kazališta Miljenko Puljić.

"Jalta, Jalta" je od praiizvedbe 1971. godine u Zagrebu izvedena više od 1500 puta u interpretaciji različitih kazališta i njihovih ansambala te je preveden na njemački, talijanski i norveški jezik.

"Netko će Jaltu, Jaltu doživjeti kao bajku, a netko nadrealistički, no svi se slažu kako je to djelo za sva vremena. Njegove humanističke poruke prenijele su se u popularnoj kulturi i ispunile srce ljudi", dodao je ravnatelj.

Alfi Kabiljo bio je vrlo aktivan u Hrvatskom društvu skladatelja (HDS) čiji je predsjednik bio od 1992. do 1994.

Glavni tajnik HDS-a Antun Tomislav Šaban istaknuo je kako

je Alfi bio jedini od hrvatskih skladatelja koji je uspješno skladao u svim žanrovima. "Bio je čovjek visoke kulture, živio je na iznimnoj civilizacijskoj razini, a takvih ljudi gotovo da više nema", naglasio je, dodavši da se uvijek vraćao u Zagreb unatoč svojem svjetskom uspjehu.

Rekao je i da je Kabiljo prije smrti uspio dovršiti autobiografiju, koja se trebala objaviti krajem godine, na njegov 90. rođendan. "Nažalost, to ćemo morati napraviti bez njega, no uz njegove skladbe imat ćemo autentično svjedočanstvo o jednom iznimnom životu", dodao je.

"Njegova glazba promijenila je naše teatarske sudbine, a na ramenima stoji ovo kazalište", kazala je glumica Kazališta Komedije Mila Elegović. Skladao je glazbu za kazalište, film, TV produkciju, zabavne melodije,

šansone, orkestralna, komorna i solistička djela, glazbu za djecu i primijenjenu glazbu.

Njegove skladbe sudjelovale su na svim značajnim festivalima. Na sveukupno 76 festivalskih izdanja izvedeno je 106 njegovih skladbi. Osvajale su prva mjesta ili zauzimale visoke plasmane na brojnim međunarodnim festivalima, a od 1968. do 1998. sudjelovao je na 30 međunarodnih festivala i osvojio 13 nagrada.

Ansambl Kazališta Komedija je na kraju komemoracije izveo pjesmu "Neka cijeli ovaj svijet" iz mjuzikla "Jalta, Jalta".■

Hamas raketirao južni Izrael: Izvršen direktan udar na Aškelon

tportal 6.4.2025.

Palestinska militantna skupina Hamas rekla je da je ispalila rakete na gradove na jugu Izraela kao odgovor na izraelske masakre civila u Gazi

Izraelska vojska rekla je da je ispaljeno oko deset raketa, no

da je većina uspješno presretna. Izraelski Kanal 12 izvijestio je izravnom udaru na južni grad Aškelon.

Izraelske hitne službe rekle su da liječe jednu osobu od ozljeda uzrokovanih šrapnelom te da timovi obilaze lokacije palih raketa. Na videima izraelskih

hitnih službi mogli su se vidjeti automobili razbijenih prozora te krhotine na ulicama.

Prva faza primirja između Izraela i Hamasa stupila je na snagu 19. siječnja nakon 15 mjeseci rata. Zaustavljeno je ratovanje, pušteni su neki izraelski taoci, dok je Izrael tako-

đer pustio nekolicinu zatočenih Palestinaca.

Međutim, 19. ožujka izraelske snage nastavile su sa svojim kopnenim operacijama u središnjoj i južnoj Gazi. U izraelskim napadima na Gazu ubijeno je više od 50.000 Palestinaca.■

NOVA FAZA RATA Izrael raspoređuje trupe, najavili zauzimanja velikog područja Gaze: 'Cilj je...'

Danas.hr, 2.4.2025.

Izraelske obrambene snage (IDF) rasporedile su dodatnu vojnu diviziju u područje te izdale opsežne evakuacijske naredbe civilnom stanovništvu na jugu Pojasa Gaze.

Zračni napadi na Gazu nastavili su se u srijedu ujutro nakon što je izraelski ministar obrane Izrael Katz objavio da će Izrael dodatno proširiti svoju vojnu ofenzivu. Prema njegovim riječima, izraelske snage imaju namjeru "uništiti teroriste i terorističku infrastrukturu" te "zauzeti velika područja koja će biti dodana sigurnosnim zo-

nama države Izrael", piše Guardian.

Ova odluka izazvala je osude Foruma obitelji talaca, koji tvrde da vlada Benjamin Neta nyahua stavlja oslobođanje 59 izraelskih talaca koje Hamas i dalje drži u Gazi u drugi plan. Forum smatra da je povratak talaca "gurnut na dno liste prioriteta" izraelskih vlasti.

U objavi na društvenim mrežama, Katz je poručio:

"Želim uspjeh vojnicima IDF-a koji se hrabro bore u Gazi za povratak otežanih i poraz Hamasa. Cilj operacije 'Snaga i mač' je, prije svega, povećati pritisak na Hamas kako bi oslobodio taoce. Širenje operacije

ovog jutra pojačat će pritisak na ubojice Hamasa, ali i na stanovništvo Gaze, te ubrzati postizanje ovog svetog i važnog cilja za sve nas. Pozivam stanovnike Gaze da odmah djeluju kako bi uklonili Hamas i vratili sve taoce. To je jedini način da se završi rat."

Od zore ubijena 21 osoba

Izraelske obrambene snage (IDF) rasporedile su dodatnu vojnu diviziju u područje te izdale opsežne evakuacijske naredbe civilnom stanovništvu na jugu Pojasa Gaze.

Medicinski izvori u Gazi izvijestili su da je od zore u izraelskim napadima ubijena najmanje 21 osoba, prenosi Al Jazeera.

Ova mreža trenutno ima zabranu djelovanja u Izraelu.

Istovremeno, palestinska novinska agencija Wafa izvijestila je da izraelske sigurnosne snage nastavljaju s intenzivnim operacijama na okupiranoj Zapadnoj obali. U gradu Nablusu izraelske snage ubile su jednog Palestinca, dok su u Hebronu, Tulkarmu i izbjegličkom kampu Nour Shams izvršena brojna uhićenja.

Napetosti u regiji nastavljaju rasti dok izraelska vojska nastavlja s operacijama, a međunarodna zajednica s pozivima na prekid vatre i rješavanje humanitarne krize u Gazi.■